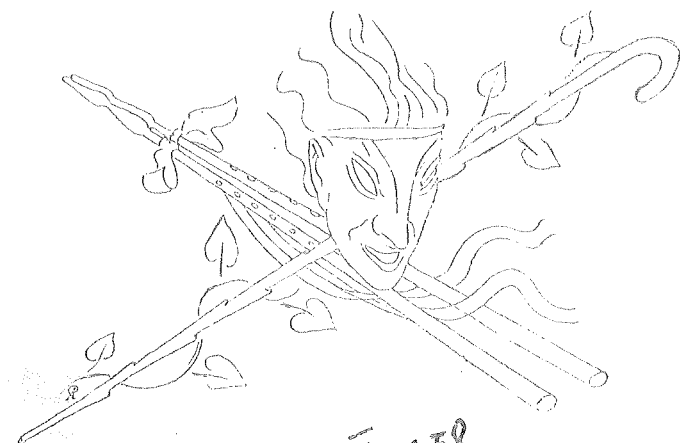

ŘEČTÍ IDYLIKOVÉ

Theokritos · Moschos · Bion

IV T 58
5093

1946 · TOUŽIMSKÝ A MORAVEC, PRAHA

Masarykova Univerzita	
Filozofická fakulta, Ústřední knihovna	
Přir.č	4542-12
Sign	71 1916
Syst.č	409698

Básnictví idylické (bukolské, selankové, pastorační) je plod řeckého písemnictví období hellenistického.¹⁾ Podle svědectví pěti starověkých zpráv vytvořil tento nový slovesný druh pod přímým vlivem prostonárodních písní pastýřských Theokritos. Starověké prameny dosvědčují existenci lidové poesie pastýřské v Lakedaimonu a na Sicilii (v Tyndaridě a Syrakusách) a vesměs ji uvádějí ve spojení s kultem bohyně Artemidy. O její slavnosti v Syrakusách přicházeli prý pastýři z venkova do města, majíce na hlavě věnce s jeleními parohy, v rukou lovecké oštěpy a kolem těla zavěšené koláče (chleby) rozmanitých podob zvířecích, a závodili spolu písněmi; pastýř-vítěz pak dostával od přemoženého odměnou koláč. Podobné obyčeje byly prý také v jižní Itálii, osazené Řeky, a nejspíš i v jiných končinách, kde bylo pastýřství domovem. Jak ona lidová poesie pastýřská vypadala, nevíme; jistě však na oněch místech kvetla už dříve, než se stala součástí venkovské slavnosti Artemidiny, a jistě už v ní hrála významnou úlohu smutný osud krásného mythického pastýře Dafnida (o němž Theokritos v idyle I), i pastýř Komatas a Menalkas a jinná jména, známá z idyl Theokritových i pozdějších.

Je tedy přirozené, že živý zdroj poesie lidové, patrně syrakuské, inspiroval syrakuského roddka k skládání drobných básní ze života pastevců, které jsou ohlasem jejich prostých zpě-

¹⁾ Je to období poklasické, sahající od vzniku monarchií t. zv. diadochů (nástupců Alexandra Velikého), t. j. od r. 323 do dob Kristových.

vů, hovorů a závodění v zpěvu. Přesto se někteří badatelé pokoušeli vyložit vznik jeho idyl odchylně od starověkých zpráv, vycházejíce z fakta, že Theokritos v některých verších alegorizuje, t. j. že pod maskou pastýřů leckdy předvádí osoby skutečné, ba i sama sebe (v idyle VII). I soudí na př. Reitzenstein (*Epigramm und Skolion*, 1893), že pod maskou Theokritových pastýřů („bukoloi“) se vlastně ukrývají členové zvláštního náboženského a básnického sdružení na ostrově Kou, kde Theokritos nějakou dobu žil; také on sám prý byl jedním z těchto „sakrálních pastýřů“, a jeho zpěvy nejsou doopravdy bukolické, nýbrž vlastně sakrální. Ona organizace prý o společných hostinách nebo i jiných příležitostech pěstovala závodění v písničkách, jimiž uctívala Artemidu, Dionysa a pastýře Dafnida; slovem, Theokritovy idyly jsou prý jakési „hádanky“, které je třeba teprve rozluštit, jejich pastýře dlužno odhalit, a o to se pokouší Reitzenstein s všelijakým zdarem. Touž kombinaci o „básnickém sdružení“ na Kou, jehož členové prý spolu závodili pod fingovanými jmény pastýřů, převzal i Knaack (*PWRE*) a pokoušel se dokázat, rovněž v rozporu se starověkými zprávami, že Theokritos není vlastním tvůrcem tohoto genu: že prý pouze vybral prvky bukolické z různých svých „předchůdců“, kteří už před ním básnický vzdělali látku o mytickém pastýři Dafnidovi a Polyfemovi, a jiné pastýřské motivy a sestavil prý je jako nějakou mosaiku v jednotný obraz. To je zásadní omyl, neboť opravdové básnické dílo nemůže vzniknout jen tak mechanicky. Theokritos přirozeně ty básničky znal a látkami se s nimi tu a tam stýkal, že však své pastýře a žence, jejich zábavy a detaily přírodní scenerie nevyčetl z knih, nýbrž poznal z autopsie, o tom nejlépe svědčí realistické podání jeho idylické kresby. Měl k tomu i hojně příležitosti, neboť se narodil a dlouhá léta žil přímo u zdroje lidové písně pastýřské — v Syrakusách.

Konečně je vznik idyl právě v této době — začátkem III. století př. Kr. — zjev zcela přirozený. Celé ovzduší současného básnického tvoření samo takřka nutilo k zrození tohoto slovesného druhu, který je typickým literárním jevem v dobách hyperkultury. Po rozdrobení velečtíše Alexandroy v mo-

narchické státy t. zv. diadochů povstává vedle starých Athén několik nových významných středisk a k nim se upíná i hellenistické slovesné tvoření, poněvadž tam dochází obzvláštní podpory a přízně umění milovníků a řeckou kulturou odkojených dědiců říše Alexandroy. Takovým ohniskem literárně-kulturních studií se stává maloasijské Pergamon a ještě více egyptská Alexandrie zásluhou všestranné podpory královské dynastie Ptolemaiovců.²⁾ Ztráta politické samostatnosti řeckých obcí vítězstvím makedonského krále Filippa u Chaironeie r. 338 a pronikavé změny jejich politického i kulturního života jedinečnými činy Filippova syna Alexandra připravily zcela nový základ dalšímu vývoji řeckého tvoření slovesného. Poesie se stává z velké části dvorskou, okázale učenou, aristokratickou a mnohdy až nedůstojně oddanou služebnictvu kruhů vyšších a nejvyšších, o jejichž milost žebra (Theokritův Chvalozpěv na Ptolemaia II a jeho oslavná báseň na syrakuského vládcu Hierona), a na poli prosy se hellenistická produkce rovněž omezuje na obory, ve kterých i po ztrátě politické svobody bylo možno nerušeně pracovat za podpory štědrých velmožů: odtud ten rozmach některých odvětví vědeckých. V tomto ovzduší odcizování písemnictví životu a potřebám lidových vrstev, v době úzkostlivého formálního úsilí a zdlib v groteskních básnických hříčkách a ve výrazu strojeném, v době knižní a theoretisující učenosti se vrací zase touha po přirozeném, prostém a životném — přirozené reakce proti abstraktnímu, intelektualistickému a aristokratickému duchu současné literatury. Dostavuje se zájem o motivy z denního a všedního života městského i venkovského lidu — prvky literatury klasické cizí —, a tento hellenistický realismus proniká i naturalistickými mímami Herondovými i stilisovanými mímami jeho vrstevníka

²⁾ Zakladatelem dynastie byl Ptolemaios, syn Lagův a vojevůdce Alexandrův. Péči jeho i jeho nástupce Ptolemaia II Filadelfa byly v Alexandrii zřízeny dvě obrovské knihovny a vědecký studijní ústav Museion, jehož vědeckí pracovníci byli tu i hmotně zajištěni, aby se mohli věnovat nerušeně práci vědecké. Tyto ústavy se staly stěžejní osou rozsáhlých studií a učinily Alexandrii střediskem hellenistických věd i umění.

Theokrita. „Obojí jsou plodem velkoměstského života a překultivovaného prostředí a rodí se z potřeby člověka příliš kulturního“ (Ludvíkovský, Řecký román dobrodružný, 72).

Syrakusan Theokritos, syn Praxagorův a Filinin, se narodil kolem r. 310 př. Kr. Později meškal na ostrově Kou, kde ho pojily přátelské styky s vůdcem alexandrijské školy básnické a gramatické Filítou, který prý byl jeho učitelem v básnictví, dále s epigramatikem Asklepiadem Samským, ale i s jinými pěvci, které zastřel v idyle VII tajemnými maskami pastýřů. Nějaký čas pak prodléval asi zase na Sicílii, a když se tu r. 274) o podporu syrakuského vladaře Hierona, odešel do Alexandrie, kde složil nemálo servilní Chvalozpěv na Ptolemaia a báseň XIV a XV, do nichž vpletl aspoň příležitostnou chválu téhož příznivce umění a věd. Navštívil i maloasijský Milet, kde byl domovem jeho důvěrný přítel, básník a lékař Nikias (báseň XXVIII Kužel), a snad ještě po druhé zavítal na oblíbený Kos. Po roce 260 nemůžeme již dále jeho životní osudy sledovat.

Pod jménem Theokritovým se nám dochovalo 30 básní, 25 epigramů³⁾ (z těch i oněch jsou některé podvržené, na př. báseň XIX Zloděj medu) a groteskní hříčka Syrinx, která přiměřenou délkou veršů nabývá podoby šalmaje (syringy) o deseti píšťaldch a je básnickým pozdravem pastýřskému bohu Panovi. První z uvedených skladeb jsou jednak drobné básně epické (t. zv. epyllia), jednak lyrické, ale převážně jsou to mimy, drobné dramatické výjevy ze života většinou venkovského, tedy idyly v našem slova smyslu, které realisticky věrně a názorně kreslí pastýře, jak je básník ze zkušenosti v rodném kraji poznal. Látkou není Theokritos vřadycky původní: sicilskou pověst o pastýři Dafnidovi vzdělal už před ním Stesi-

³⁾ Jsou to dílem epitafy (nápisů náhrobní), dílem se týkají uměleckých děl a votivních darů. Erotický živel, v hellenistickém epigramu tak oblíbený, jim docela chybí. Jejich veršové rozměry jsou dosti rozmanité, převládá arci elegické distichon. Některé z nich bývají přičítány i jiným básníkům, zvláště epigramatikovi Leonidovi Tarentskému.

choros, Hermesianax a j., sicilský mythos o obru Polyfemovi a jeho lásce k mořské nymfě Galateji zpracoval už před ním dithyrambik Filoxenos, a konečně i formu mimu pěstoval už mnohem dříve rytmickou prosou Syrakusan Sofron, vrstevník Euripidův; zásluhou Theokritovou však jest, že první oživil starou slovesnou formu novým živlem, bukolickým. Jak zdařile dovedl své pastýře a žence oduševnit, vysvitne nejlépe srovnáním charakterů jejich se sentimentálními a neživotnými postavami pastýřského románu jeho pozdního epigona Longa nebo s uhlazenými a vzdělanými „pastýři“ idyl Vergiliových. — Jenom tři z mimů (báseň II, XIV a XV) jsou mimy ve vlastním slova smyslu: drobné dramatické scény, které s touž realistickou povahokresbou zachycují úsek ze života lidí městských a nikoli venkovských. Tyto mimy „městské“ nemálo upomínají na jiného hellenistického básníka a Theokritova vrstevníka — Heronda, který ještě více realisticky, ba často až drsně naturalisticky kreslil ve svých Mimiambech obdobné výjevy ze života všedního lidu (kuplířku, dohazující mladé ženě bohatého milence; kuplíře, žalujícího na soudě, že byl ve svém nevěstinci přepaden; ševce, který drydénicky vmlouvá své zákaznice do svých výrobků a p.). S životností scén Herondových se ovšem realismus Theokritův většinou měřit nemůže; je totiž všelijak porušován proky méně vhodnými, jako alegorií nebo značnou přísadou antikvární učenosti (mythologickými a geografickými narážkami), i když ne tak často, jak to bylo tehdy v módě, a konečně i nestilovým užitím daktylského hexametru, rozměru skoro výhradně epického. Onou „učeností“ se Theokritos docela jasně hlásí ke skupině aristokratických a dvorských pěvců, vedené Kallimachem, největším z básnických duchů té doby, který vytvořil nový styl a nové slovesné formy v záměrném souladu se změněnými podmínkami politického, kulturního i společenského života nového řeckého světa: někdejší klasickou velikost a mohutnost nahrazoval svrchovanou dokonalostí formální a svědomitě prokreslenou drobnomalbou a vytyčil přesný umělecký program pěvcům současným i pozdějším na celá staletí. Jeho pověstně „velká kniha — veliké zlo“, nebo „nendvidím všechno vše-

dní“ jest projev ducha aristokratického, který nepíše pro lid, nýbrž pro vzdělance a kruhy vyšší, a tyto zásady byly estetickým kredem také Theokritovým.

Theokritovy mimy nazýval už starověk mnohdy εἰδύλλια, ale s dodatkem βουκολικά. Ale ze způsobu, jak autorové starověci (na př. Plinius v dopise IV, 14, 9) užívají výrazu „eidyllion“, naprosto neplyne, že by jím rozuměli to, co my, t. j. obrázek nebo báseň klidné nálady, jejíž látka je vážena z primitivní přírody a společnosti, zejména ze života pastýřského nebo vůbec venkovského. Spíše bývaly výrazem „eidyllia“ označovány vůbec drobné básně rozmanitého obsahu, a teprve mnohem později bývaly tak nazývány zejména takové skladby, jako bukolické mimy Theokritovy, až konečně sentimentální poesie rokoková začala užívat výrazu ve významu dnešním.

Naskýtá se otázka, zdali dramatické scény Theokritovy byly určeny k dramatickému provozování. Praktická zkušenost našich časů ukázala, že Theokritovy a Herondovy mimy lze úspěšně provést i na jevišti. Přesto je docela nepravděpodobné, že by se tak bylo dalo v době hellenistické, jejíž poesie je už vůbec jen knižní a čtená a jen zřídka kdy se recituje. Je možno souhlasit s Crusiusem (v jeho vydání Herondy, 1926), že mimy Herondovy bývaly ve své době recitovány s intimních scén literárním gurmánům jediným hercem (mimem), který různé osoby vyjadřoval případnou modulací hlasovou a děj prostě naznačoval posunky bez užití jevištního aparátu; pro stylizované mimy Theokritovy nezdá se mi však ani tento přednes pravděpodobný. Zkušenost ovšem prokázala, že scénické provedení aspoň u některých z nich je nejen možné, ale i dosti účinné.

Vliv archegety bukolické poesie na pozdější evropské písemnictví byl mohutný. Z řeckých spisovatelů jest jeho epigonem romanopisec Longos, a ještě doba byzantská vykazuje stopy jeho vlivu. V literatuře latinské vylévil z něho Vergilius deset eklog živlu často alegorického a také oslavného, ale místo charakterů zachytil holé stíny pastýřů svého řeckého vzoru. Ohlas veršů Theokritových zní ještě eklogami Kalpurnia Sikula v době Neronově. V dobách vzkrísené klasických studií

se ocil pod vlivem Theokritovým neapolský pěvec Sannazzaro v italské básni Arcadia a ve svých latinských eklogách, v Anglii Milton, Pope, Burns, Tennyson, později O. Wilde (v básních Ravenna, Zahrada Erotova, Endymion, Theokritus, Santa Decca a Sfinx je množství prvků theokritovských), v Německu Opitz, Hebel a zvláště švýcarský idylik Salomon Gessner. V naší literatuře napodobil Theokrita ve svých Selankách (1825) Jan Hollý, překladatel několika jeho idyl, a Josef Jaroslav Langer (Selanky, 1830).

V oboru idyl Theokrita vystřídal a napodobil v polovině II. století př. Kr. Syrakusan Moschos, od něhož se zachovalo epyllion Europa a hrst poetických drobnůstek, dílem zlomků a dílem epigramů uhlazené a pečlivé díky. Nástupcem Moschovým byl Bion ze Smyrny z konce II. století. Vedle několika jeho epigramů a fragmentů tónu částečně idylického se zachoval jeho Žalozpěv na Adonida, něžná a rozcitlivělá báseň rétorického pathosu, plná skvělých obrátů a vtipných point a vůbec všech prostředků, aby dojemně vyjádřila nezměrné hoře Afroditino nad mrtvým Adonidem. Proti objektivní a realistické poesii Theokritově jsou básnické hříčky Moschovy a hlavně Bionovy rázu spíše subjektivního, něžného, téměř romantického a mnohem více lyrické, čímž se nemálo blíží pastýřské poesii pozdních evropských literatur.

Vedle jmenovaných tří pěvců pěstovali idylu i jiní bukolikové, jinak neznámí, jejichž plody se vloudily do zachované sbírky veršů Theokritových, Moschových a Bionových jako apokryfy. Začátkem století I. př. Kr., kdy neznámý italský Řek, Bionův žák, opěvoval smrt svého učitele v zachovaném žalozpěvu Επιτάφιος Βίωνος, řecká poesie bukolická nejspíše odumřela, aby ještě v témže století znova ožila v rouše římském — v eklogách Publia Vergilia Marona.

Svůj překlad jsem celkem založil na textu vydání Legrandova (Bucoliques grecs, I 1925, II 1927), ale nejedno čtení jsem převzal i z vydání starších, Fritzschova-Hillerova (1881), Wilamowitzova (1905), Cholmeleyova (1909) a Koeneckova (1914). Vypouštěl jsem verše příliš porušené, nebo verše, jejichž uspokojivý výklad nebyl dosud podán, nebo i ta-

kové, které by mně byly poznámkový aparát přespříliš rozmnožily. Tento nový výběr není snad jen opraveným vydáním mého zřešnění z r. 1927, nýbrž prací ze základu novou a zahrnuje některé nové ukázky jmenovaných tří bukoliků.

THEOKRITOS

THYRSIS

(I)

Thyrsis

Mile zní, pastýři, ševel té sosny, která si zpívá
u toho pramene tam, tvá šalmaj také zní mile.
Druhá cena hned po Panovi jistě je tvoje:
když se mu zalíbí rohatý kozel, vezmeš si kozu;
5 jestli si kozu vybere on, pak případně tobě
kůzle, a kůzle je dobrá pochoutka, dokud je mladé.

Pastýř koz

Milejší je mi tvá píseň, ovčáku, nežli ten šumot,
který sem zaléhá z vody, jak tamhle teče s té skály.
Jestli si vyberou Musy ovci v odměnu za zpěv,
10 krmené jehně vezmeš si ty; a jestli se Musám
více zalíbí jehně, pak jistě odejdeš s ovci.

Thyrsis

Nechceš, pastýři, prosím tě při Nymfách, sednout si tuhle
pod tamaryšky, kde je ta stráž, a nechceš mi zahrát
na šalmaj, zatím co já ty kozy budu ti hlídat?

Pastýř koz

15 Nesmíme, ovčáku, když je poledne, nesmíme pískat.
Touto dobou z Pana mám hrůzu; unaven honbou
po každé odpočívá a hrozně mrzutý bývá:
kolem chřípí mu zuřivý vztek vždy zlověstně sedí.
Zato však ty znáš píseň, Thyrside, o Dafnidových
20 žalech a v pastýřském zpěvu jsi mistrem jako snad nikdo.

Pojďme si sednout v stín jilmu tadyhle, naproti soše
Priapově a pramenných Nymf, kde vidíš ty duby
s drnovým sedátkem dole! A zazpíváš-li mi,
jako jsi v závodě s libyjským Chromiem zazpíval tenkrát,
25 dám ti s dvojčátky kozu; ta třikrát denně se dojí:
ačkoli má pár kůzlat, přec do dvou věder dá mléka.
Přidám ti objemný pohár, je vylit voskem, jen voní,
dvouuchý, zbrusu nový; však podnes řezbou je cítit.
Nahoře, při samém kraji, se vine kolkolem břečtan,
30 břečtanem prosvítá protěž; a vespod, naproti němu,
táhne se úponek druhý a září zlatými plody.
Uprostřed obou je ženská postava, mistrné dílo,
v nádherné říze a s čelenkou ve vlasech; po jejím boku
krásnokadešní muži, z nich každý po jedné straně,
35 prudce se navzájem přou, ale ženě srdcem to nehne:
na jednoho z těch mužů se dívá s úsměvem na rtech,
k druhému jako by tíhla svým srdcem. Oběma touhou
nabíhají až víčka, jak dlouho a marně se mučí.
Pak je tu zobrazen staříčkový rybář: s obrovskou sítí
40 drsnou skalou se vleče a pospíchá stařeček na lov.
Vypadá jako člověk, když zápolí s únavnou prací;
napíná na lov ryb svou všechnu sílu, jak vidět:
tak má naběhlý každý sval, ba každou i šlachu
na krku šedý ten stařík, svou silou doposud mladík.
45 Vedle starce šťvaného mořem, o kousek dále,
krásnou vinici vidíš, jak hýří zralými hrozny.
U plotu sedící malinký hoch tu vinici hlídá,
po jeho stranách je dvojice lišek: jedna se plíží
řadami révových keřů a mlsá ze sladkých hroznů,
50 druhá mu po mošně šilhá, šibalka; nejspíš se s chlapcem
rozloučí teprv tehdy, až snídani vyfoukne z mošny.
Z asfodelových lodyh, jež vkusně svazuje sítím,
hošík si uplétá hezkou sítku, nedbá své mošny,
ani révových keřů, a jen se baví svou hračkou.
55 Kolem celé té číše se vine hebounký akant,
pastýřské řezby zázrak a div, že užasneš nad ní.
Kalydnijskému plavci jsem celou kozu dal za ni,

Theokritos

ještě pak pořádný bochník syra z bílého mléka.
Dosud se nedotkla nikdy mých úst, je schovaná u mne
60 úplně bez poskvrnky. Jí rád se odvděčím tobě,
jen mi zazpívej, příteli, píseň, tolik mně milou!
Nedělám si přec blázný. Nuž k dílu! Neschováš si ji,
doufám, pro onen svět, jenž lidem uspává paměť.

Thyrsis

Začněte, milé Musy, nuž začněte pastýřskou píseň!
65 Od Etny Thyrsis je tady, toť sladký Thyrsidův hlahol.
Kdepak jste dlely, když Dafnis mřel touhou, kdepak,
ó Nymfy?
V půvabných úvalech penejských vod, či na svazích Pindu?
Mocný anapský proud vás nehostil nejspíše tehdy,
ani ne Akis, ten posvátný tok, ani výšiny Etny.
70 Začněte, milé Musy, nuž začněte pastýřskou píseň!
Nad ním úpěli šakalové, nad ním i vlci,
nad jeho skonem zalkal i lev až z hloubi hvozdů.
Začněte, milé Musy, nuž začněte pastýřskou píseň!
U jeho nohou zástup krav a zástup i býků,
75 zástup i jalůvek zanařikal, houf i telat.
Začněte, milé Musy, nuž začněte pastýřskou píseň!
První sem zavítal z pohoří Hermes. „Dafnide,“ praví,
„kdopak tě tolik souží, můj milý, po kom tak toužíš?“
Začněte, milé Musy, nuž začněte pastýřskou píseň!
80 Přišli pastýři skotu a koz, i ovčáci přišli —
všichni se pozeptat, co prý ho rmoutí. Priapos přišel
se slovy: „Dafnide, proč by ses trápil? Vždyť ona dívka
po všech studánkách běhá sem tam a po všech i hájích —
Začněte, milé Musy, nuž začněte pastýřskou píseň —
85 všude tě hledá. Tys nejapný milovník: nevíš si rady.
Cožpak jsi nějakým pasákem koz, ne pastýřem skotu?
Vidí-li takový pasák, jak s kozami laškuje kozel,
hned se mu zachmuří zrak, že sám se nezrodil kozlem.
Začněte, milé Musy, nuž začněte pastýřskou píseň!
90 Podobně ty když vidíš, jak dívky se vesele smějí,

hned se ti zachmuří zrak, že s nimi netančíš v kole.“
Pastýř skotu však neodpověděl: přehořkou lásku
nosil v svém srdci dál a dál, až ji donesl k hrobu.

Začněte opět, Musy, nuž začněte pastýřskou píseň!
95 Tu však přišla i bohyně z Kypru, líbezná, smavá,
s tajemným úsměvem v tváři, a v nadrech s tajemným hněvem.
Povídá: „Ty ses přec chlubil, že Erosa v zápase zmůžeš;
vidíš, a trapič Eros teď zmáhá, Dafnide, tebe!“

Začněte opět, Musy, nuž začněte pastýřskou píseň!
100 Na to jí Dafnis dal odpověď tuto: „Kyprido krutá,
Kyprido pomstychtivá, ó Kyprido odporná lidem,
myslíš, to slunce že vidím naposled? Ať, ale Dafnis
bude Erosa trýznit i tam, v té Hadově říši.

Začněte opět, Musy, nuž začněte pastýřskou píseň!
105 Šakalové a vlci, i medvědi v pohorských roklích,
sbohem, vždyť pastýř Dafnis už nebude v doubravách s vámi,
ani v lesích a hájích. Ach, Arethuso, buď sbohem,
sbohem i vy, vy s Thymbridu kvapící — půvabné říčky!

Začněte opět, Musy, nuž začněte pastýřskou píseň!
110 Já jsem to, já, ten Dafnis, jenž na pastvu krásy sem honil,
Dafnis, který své býky a telata k vodě sem vodil.

Začněte opět, Musy, nuž začněte pastýřskou píseň!
Pane, ach, Pane, ať kdekoli dlíš, ať horskými srázy
v Lykaiu bloudíš či hřebeny Mainalu: na Sicilii
115 přijď a opusť Heličin hrob a mohylu příkrou
Lykaonova vnuka, i nebešťanům tak milou!

Skončete už, ó Musy, nuž skončete pastýřskou píseň!
Přijď sem, pane, a vem si tu šalmaj, spojenou voskem:
sladce píská, je krásná a hladce přiléhá ke rtům;
120 mne už odvléká Eros tam dolů, v příbytek Hadův.

Skončete už, ó Musy, nuž skončete pastýřskou píseň!
Na ostružinách a trní teď fialky třeba si kveťte,
na jalovcových keřích ať pučí nádherný narcis;
jen ať se převrátí všechno: ať sosna plodí teď hrušky,
125 čeká-li Dafnida smrt, ať jelen sápe se na psy,
se slavíkem ať na horách sýc teď o závod zpívá!“

Skončete už, ó Musy, nuž skončete pastýřskou píseň!
Po těchto slovech zmlkl. Chce Afrodite ho těšit,
vtom však nit jeho žití již úplně dopředly Moiry
130 na kuželi, a Dafnis šel k Hadu: hučivé víry
zchvátily miláčka Mus, jenž stejně drahý byl Nymfám . . .
Skončete už, ó Musy, nuž skončete pastýřskou píseň!

Teď mi dej kozu a pohár: chci ulít z prvního mléka
na počest milým Musám. Tak, Musy, buďte mi sbohem,
135 stokrát sbohem; snad lépe než dnes vám zazpívám příště.

Pastýř koz

Ať se ti líbezná ústa, Thyrside, naplní medem,
naplní nejčistším medem, fík z Aigila ať je ti sladkou
pochoutkou! Tak jako ty — ani cikáda neumí zpívat.
Tady máš, příteli, pohár, a přesvědč se: nevoní krásně?
140 Jako by ve svých zdrojích jej vypláchly rozkošné Hory.
Kissaithe, pojď, a ty si ji podoj! Přestaňte, kozy,
nedovádějte tady, sic kozel příběhne na vás!

KOUZELNICE

(II)

Kde je ten vavřín, kde kouzelné byliny, Thestylido?
Červenou vlněnou stuhou mi oviň obětní pohár!
Svého milence, který mě trápí, připoutám kouzly.
Už tomu dvanáct dní, co bídák nepřišel ke mně,
5 ani mi na dveře netlouk', ničema, ani se neptá,
jsem-li živa či mrtva. To jistě zanesli jinam
přelétavé to srdce jak Afrodite, tak Eros.
Půjdu hned zítra tam do palaestry, k Timagetovi,
až pak ho uvidím, řeknu mu do očí, jak se mnou jedná.
10 Teď však ho připoutám zápalnou obětí. Zasuť mi, Luno,
krásně, bohyně, zasviť! Chci vzývat tichounce tebe,
ale i Hekatu styžskou, psům hrůzu nahánějící,
když kolem tratolišť krve a hrobů se ubírá mrtvých.
Vítej, Hekato děsná: svou přízní k šťastnému konci
15 provázej všechna má kouzla, ať zmohou tolik, co Kirke!
Mého milence zaveď k mým dveřím, kouzelný kruhu!
Nejdřív se spálí ta ječná mouka. Tak už ji nasyp,
Thestylido! Ničemné děvče, kams dala rozum?
Snad už i tobě, ty hanebnice, budu jen pro smích.
20 Sypej a přitom říkej: „To Delfidovy jsou kosti.“
Mého milence zaveď k mým dveřím, kouzelný kruhu!
Delfis utrápil mne, teď já zas na jeho trýzeň
spaluji vavřín; a jako se vzňal a hlasitě praská,
až pak najednou shoří, že prášku nezbude po něm,
25 podobně žárem lásky i Delfis proměň se v popel!
Mého milence zaveď k mým dveřím, kouzelný kruhu!
Jako ta podoba z vosku teď přispěním bohyně jihne,
podobně ve svém srdci ať láskou zjihne i Delfis!
Jako ten kovový kruh se zmítá Afroditinou
30 přízní, stejně ať Delfis se zmítá u mého prahu!
Mého milence zaveď k mým dveřím, kouzelný kruhu!
Nyní spálím ty plevy. Ó Hekato, ty přece pohneš
železnou branou i v Hadu a vším i nejnehybnějším —

Thestylido, neslyšíš psy, jak po městě vyjí?
85 Bohyně jistě je na rozcestí. Na cymbál uhoď!
Mého milence zaveď k mým dveřím, kouzelný kruhu!
Hle, již utichlo šumění větrů, utichlo moře,
jenom to trápení v srdci se nechce ztišit a nechce;
celá po něm jen hořím, a zatím Delfis, ach běda,
40 neučinil mě chotí, jen špatnou a necudnou holkou!
Mého milence zaveď k mým dveřím, kouzelný kruhu!
Třikrát ulévám tobě, Hekato, třikrát pak volám:
ať už s ním lehává na lůžku žena, nebo snad mladík,
ať k nim ochladne tak, jak rychle ochladl Theseus
45 ke krásnovlasé Ariadně na Naxu tenkrát!
Mého milence zaveď k mým dveřím, kouzelný kruhu!
„Koňská vzteklost“ je arkadská bylina: kdejaké hříbě,
kdejaká hbitá klisna je na horách po ní jak vztekla.
Stejnou vášní ať rozniceného spatřím i jeho,
50 jak se z palaestry řítí, a rovnou do domu ke mně!
Mého milence zaveď k mým dveřím, kouzelný kruhu!
Tuhle tráseň měl na plášti Delfis, potom ji ztratil.
Tu teď rozškubám v kousky a hodím v zuřivý oheň.
Erote, jaký jsi trapič, ach běda! Proč ses tak přissál
65 jako ta pijavka ke mně a všechnu krev jsi mně vypil?
Mého milence zaveď k mým dveřím, kouzelný kruhu!
Rozetřeného mloka k své zhoubě vypiješ zítra.
Thestylido, teď tyhle byliny, dokud je temno,
na práh mu rozmačkej, na horní práh, a potichu říkej:
60 „Delfidovy roztírám kosti,“ přitom však plivej!
Mého milence zaveď k mým dveřím, kouzelný kruhu!

(Služka odejde)

Konečně zase sama! Tak čím a odkud teď začít
s nářkem na to mé hoře? A kdo mi zplodil ty strasti?
Anaxo Eubulovna šla v slavnostním průvodu kdysi
65 do háje Artemidina a nesla posvátný košík.
V průvodu vedli i spoustu zvířat, dokonce lvici.
Poslyš, jak se má láska zrodila, velebná Luno!

Theucharidova chůva z Thrakie (bůh jí dej nebe!) byla mou sousedkou tenkrát: i naléhá na mne a prosí, aby ch šla s ní se podívat na slavnost. Oblékla jsem si —
70 nešťastná — řízu z bleďounké bavlny s překrásnou vlečkou, přes ni heboučkový pláštík, plášť Klearistin, a šla jsem.

Poslyš, jak se má láska zrodila, velebná Luno!
Asi tak v půli cesty, kde dům je Lykonův právě,
75 zahlédnu Eudamippa, a s ním šel náhodou Delfis, po tváři plavé chmýří, že protěž takové nemá; oběma hrud' se jen leskla (tak ty snad nezáríš, Luno): právě se vraceli po skvělých výkonech z gymnasia.

Poslyš, jak se má láska zrodila, velebná Luno!
80 Jak jsem ho zhlédla, jak jsem se popletla, jaký to pocit nešťastným srdcem mi projel! Má tvářička zbledla, a průvod pak mi už nebyl ničím; a jak jsem se dostala domů, sama už nevím. Jak v těžké horečce, slabá až běda, po deset nocí a po deset dní jsem nesešla s lože.

85 Poslyš, jak se má láska zrodila, velebná Luno!
Moje růžová pleť teď často byla jak z vosku, všechny vlasy mi slezly a vůbec nezbylo ze mne nic než kosti a kůže. Ach, ke komu tenkrát jsem nešla, u které zařikačky jsem netloukla na dveře? Marně!
90 Nebylo úlevy žádné; a plynul a mýjel den za dnem.

Poslyš, jak se má láska zrodila, velebná Luno!
Konečně s celou věcí se svěřím po pravdě služce:
„Thestylido, jsem těžce nemocna, pomoz mi rychle!
Nešťastnou hlavu mi popletl Delfis. Seber se tedy,
95 k Timagetově palaestře jdi a vyčíhej si ho; tam totiž chodí, jak víš, a tam i nejradiší mešká.

Poslyš, jak se má láska zrodila, velebná Luno!
Až pak ho zastihneš, bez svědků ovšem, tiše mu kývni —
„Simaitha něco ti chce,“ mu vyříd' a zaveď ho ke mně!“
100 Tak jsem jí řekla, a služebná šla a přivedla ke mně Delfida — okouzující zjev. A jen jsem ho zhlédla právě se ubírat přes práh mých dveří lehounkým krokem —
poslyš, jak se má láska zrodila, velebná Luno —
více než ledový mráz mnou zachvěl, s čela mi stékal

105 najednou v celých potůčcích pot jako krůpěje rosy, slůvka jsem nebyla mocna a ani jsem neřekla tolik, kolik ze spaní dítě, když s pláčem volá svou matku. Celé mé půvabné tělo teď ztuhlo v panenku z vosku.

Poslyš, jak se má láska zrodila, velebná Luno!
110 Když pak mě necita spatřil, tu sklopil k zemi své oči, na lehátko si used' a takto hovořil ke mně:
„Tím, žes mě pozvala dřív, než sám jsem přišel já k tobě, Simaitho, o toliks předstihla mne, oč onehdy zase hezkého Filina předstihl já v tom závodě během.

115 Poslyš, jak se má láska zrodila, velebná Luno!
Byl bych přišel, ba přišel — je sladký Eros mým svědkem — v průvodu dvou nebo tří mých soudruhů, začátkem noci, s jablky, darem Dionysovým, v úkrytu šatů; na hlavě topolu snítku, tak milou Herakleovi,
120 byl bych si kolem dokola ovinul nachovou stužkou.

Poslyš, jak se má láska zrodila, velebná Luno!
Kdybch byl od vás býval přivítán, byl bych měl radost (jsem prý hezký a mám se prý k světu, říkají o mně):
byl bych jen zlíbal tvé krásné rty a šel se pak vyspat;
125 kdybch byl dostal košem a našel závoru v dveřích, byl bych šel po druhé k vám, ale v průvodu loučí a seker.

Poslyš, jak se má láska zrodila, velebná Luno!
Myslím, že na prvním místě jsem Kypridě zavázán díkem, po Kypridě však, děvko, hned tobě; zachránila mě
130 tím, žes mě pozvala do domu k sobě, z velkého ohně: beztak mě málem už ničil . . . Jak často roznítí Eros mnohem hroznější žár než výheň liparských sopek!

Poslyš, jak se má láska zrodila, velebná Luno!
Z ložnice vyhání pannu, když slepou vášní ji zmámil,
135 vyhání mladou žínku z podušek, ještě než zchladly v manželském loži . . .“ Zde skončil. Já důvěřivá jak dítě chopím se jeho ruky a klesám na měkké lůžko. Brzy nám tělo jen hořelo na těle, sálaly tváře, jako dřív nikdy, a my si šeptali, šeptali sladce.
140 Abych však nebyla příliš rozvláčná, milostná Luno: stalo se vůbec všechno, a oba jsme došli svých přání . . .

Nikdy pak na mne se nehněval on až do včerejška,
ani ne já zas na něj. Až dneska! Zavítá ke mně
matka Melixina a Filisty, flétistky samské,
145 právě když z Okeanu se rozjížděli už hřebci
s vozíkem Jitřenky růžolokté k nebeské báni.
Vyprávěla mi leccos, a že prý Delfis má lásku,
po kom však vlastně touží, zda po dívce zase či chlapci,
přesně prý neví; jen tolik, že pořád plnil si pohár
150 čirým vínem své lásce na zdraví, až pak prý odběh',
že prý musí ,ten milý' mu dům teď ozdobit věnci.
Tolik mi sdělila ona má známá; nikdy mi nelže.
Dříve přicházel ke mně i třikrát a čtyřikrát za den,
nyní už po celých dvanáct dní mi nepřešel přes práh:
155 nejspíš s nějakou jinou se laská, o mne už nedbá.
Nyní ho připoutám těmito kouzly; jestli i potom
bude mě soužit, bůh svědkem, že zabuší na bránu smrti.
Takové zhoubné jedy mám v zásobě ve skříni pro něj . . .
Sbohem, velebná Luno, zas v Okean obrať své hřebce;
100 já pak své hoře dále ponesu, jak jsem je nesla.
Sbohem, ty běloskvoucí, a sbohem i ostatní hvězdy,
provázející Noc, tak tiše jedoucí nebem!

ZASTAVENÍČKO

(III)

Půjdu teď zazpívat Amaryllidě; zatím se pasou
na tom kopci mé kozy, a Tityros bude je hlídat.
Tityre, ty moje dušičko dobrá, pas mi ty kozy,
potom je k studánce zaved', a tamtoho plavého kozla
6 libyjského se varuj, Tityre: trká až hrůza.

Amaryllido sladká, proč nevyhlížíš z té sluje,
nevoláš „ty můj blázínku malý“? Zlobíš se na mne?

Snad se ti nezdá zblízka, že nos mám nehezky vzhůru
nebo vystouplou bradu? Chceš na oprátce mě vidět.

10 Tady ti přináším deset jablíček; tam jsem je trhal,
odkud sis přála je mít, a zítra dostaneš jiná.

Slituj se nad mým smutkem a trápením! Kéž bych se mohl
změnit v bzučivou včelku a vloudit se v jeskyni k tobě
hustou clonou břechtanu s kapradím, která tě skrývá!

15 Teď tedy Erota znám! Ach, zlý bůh! V divokých nejspíš
lesích byl odchován matkou a jistě lvicí byl kojěn.
Ten svým záluďným ohněm skrz naskrz hubí mé srdce.

Dívken krásnozraká, brv temných, buclatých údů,
přivíni se ke mně, k svému pastýři, ať si tě zlíbá!

20 Už i jen v políbení je tolik sladkého blaha.

Že hned roztrhám na kusy věnec, Amaryllido?!

Nesu ho, drahá, tobě. Je z břechtanu, kterým jsem proplet'
pěkně vonící celer a několik poupátek růží.

Běda, copak si nešťastný počnu? Nechceš mě slyšet!

25 Dobrá, svléknu si kožich a tam s té skály, kde rybář
Olpis vyhlíží hejna tuňáků, seskočím do vln.

Až tam zahynu, budeš mít to, čeho dávno si přeješ.

Dobře to řekla ta žena, co ze síta osudy věští,
staříčká Paraibatis, když sbírala koření v lese:

30 celou duší prý na tobě lpím, ale tobě jsem ničím.

Také mám pro tebe bělouňku kozu, s dvojčaty k tomu.
Erithakis, ta celá osmahlá, pořád a pořád

na mně ji loudí, a dostane ji, když drahoty děláš.

V pravém oku mě škubá: tak přece možná ji spatřím!

³⁵ Budu teď zpívat tady a o tu sosnu se opřu.

Snad už vyhlédne jednou, vždyť nemá v srdci přec kámen.

Hippomenes prý kdysi, když Atalantu chtěl získat
za choť, nabral si jablek a s dívkou závodil během.

Jak jen je spatřila, jak se tím zmámila, jak se hned chytla!

⁴⁰ Nevzplála půvabná bohyně kytherská k Adonidovi,
když tam na horách pásł své ovce, vášní tak prudkou,
že ho tiskla k svým nadržům i pak, když dávno byl mrtev?

Hlava mi třestí, a tobě to jedno. Nezpívám dále.

Tuhle si lehnu na zem, a třeba ať vlci mě snědí!

⁴⁵ To bude pro tebe soustečko, vid', že med není sladší!

PASTÝŘI

(IV)

Battos

Řekni mi, Korydone: jsou Filondovy ty krávy?

Korydon

Jsou přece Aigonovy; a na jeho přání je pasu.

Battos

Jestlipak si je všechny vždy večer po straně dojíš?

Korydon

Starý si pěstuje telátka sám a dává si pozor.

Battos

⁵ Kampak najednou zmizel náš Aigon, majitel stáda?

Korydon

Odešel s Milonem do Olympie. Neslyšels o tom?

Battos

Jestlipak viděl kdy olej, jímž zápasníci se mažou?

Korydon

Vždyť prý silou své pěsti se rovná Herakleovi.

Battos

Já zas prý předčím Polydeuka, říkává matka.

Korydon

10 Jak ty jalůvky bučí! To samým steskem jen po něm.

Battos

Věru, do špatných rukou se dostaly, chudinky krávy!

Korydon

Pravda, chudinky jsou, a už ani pást se jim nechce.

Battos

Podívej se, to tele: je kůže jenom a kosti.
Snad se neživí, jako ta cikáda, kapkami rosy?

Korydon

15 Vždyť je pasu až na březích Aisaru, Zeus je mi svědkem,
mimo to dostává nejměkčí trávu, pořádnou otep,
jindy se prohání stráněmi Latymnu, v nejhezčím chládku.

Battos

Nešťastný Aigone, běda: tvé kravky do Hadu půjdou.
Tak už třeštíš i ty, chceš dobýt vítězné palmy;
20 zatím tvou šalmaj, kterou sis udělal, potáhne plíseň.

Korydon

Nymfy jsou svědky, že ne! Když odcházel do Olympie,
odkázal šalmaj mně. I já se ve zpěvu vyznám.

Dobře zpívám, co složila Glauke, dobře, co Pyrrhos.
Opěvám Kroton, tu perlu měst, a k východu slunce
25 strmicí Lakinion, kde pěstní zápasník Aigon
šedesát spráskal bočnicků sám; a tam také chlapík
za pazneht popadl býka a s pohoří přivlek' ho dolů,
aby ho daroval Amaryllidě. Rozkřičely se
ženské, a pastýř skotu, náš Aigon, jenom se chechtal.

Battos

30 Amaryllido sladká, mně nikdy, třebažes mrtva,
nesejdeš s myslí, ach, jediná ty! Jak tyhlety kozy
měl jsem tě rád. Ač, ach, tvá smrt mě postihla krutě . . .

Korydon

Hlavu vzhůru, můj milý! Snad zítra bude zas lépe.
Naděje vždycky je s námi, a beznaděj teprve po nás.
35 Však i to nebe se dneska usmívá, zítra se chmuří.

Battos

Pravda. A telata vyžeň tam na stráně! Popásají se,
potvory, na listí oliv. Hej — huš, ty šedivé tele!

Korydon

Hola, Kymaitho, na kopec pěkně! Copak jsi hluchá?
Pan mým svědkem, že skočím, a nehneš-li se mi odtud,
40 šeredně skončíš! Vida, zas tuhle chce uklouznout, mrcha.
Kdybych měl po ruce nějaký klacek, jak bych tě změřil!

Battos

Proboha, Korydone: mě píchl nějaký bodlák,
podívej se, a zrovna pod kotník. Co jen tu roste

všelijakého trní! Ať bídně pojde to tele!
45 Čumím na ně, a pích' jsem se o trn. Vidiš ho přece?

Korydon

Vidím, vidím a už ho i držím. Tuhle je venku!

Battos

Taková mrňavá ranka, a jakého chlapíka zkruší!

Korydon

Půjdeš-li po druhé do hor, můj milý, vezmi si boty!
Trní a pichlavé keře jsou všude na horách doma.

Battos

50 Copak váš starý, Korydone: doposud mele
s tou svou dívčinou černoookou, po které bláznil?

Korydon

Jakpak by ne, ty blázne! Já sám jsem ho onehdy přistih':
zrovna u chléva přišel jsem na něj. Činil se pěkně!

Battos

55 Výborně, duše chlípná! Jak vidím, málo si zadáš
s kozonohými Pany a málo se Satyrisky.

PĚVECKÝ ZÁVOD PASTÝŘŮ

(V)

Komatas

Pryč, mé kozičky! Tamhle je Lakon, Sibyrtův ovčák.
Rychle od něho dál! Mně ukrad' včera můj kožich.

Lakon

Huš, má jehňata, od studánky! Nevidíte ho?
To je Komatas! Jak je to dávno, co mi vzal šalmaj?

Komatas

5 Proším tě, jakou šalmaj? Což míval Sibyrtův otrok
v životě vůbec nějakou šalmaj? To je ti málo,
když si pištíte s Korydonem na jedno stéblo?

Lakon

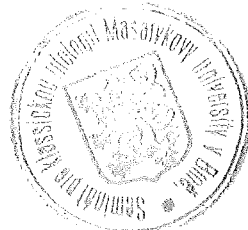
Měl jsem ji od Lykona, ty občane . . . Tak tedy tobě
Lakon vzal kožich! A jaký? Jen řekni, Komato, pravdu:
10 má-lipak i tvůj pán, tvůj Eumaras, čím by se přikryl?

Komatas

Měl jsem ho od Krokyla, jak tenkrát zabil tu kozu
na počest Nymfám. Byl celý strakatý. Žral ses už tenkrát
samou závistí, lotře; a teďš mi ho nakonec vyfouk'.

Lakon

Strážce pobřeží Pan je mi svědkem: nikdy ti nevzal
15 Lakon, syn Kalaithidin, ten kožich! Jestli tě klamu,
ať se šílený vrhnu s těch skal— tam do Krathidu!

K o m a t a s

Nymfy tady těch vod — a o jejich přízeň a milost
nechci se připravit nikdy — jsou mými svědky, můj milý:
šalmaj, o které mluvíš, ti Komatas určitě nevzal!

L a k o n

20 Jestli tomuhle věřím, ať zkusím tolik co Dafnis!
Chceš-li tedy dát do sázky kůzle — není to arci
zvláštního nic — chci zpívat o závod, až si dáš pokoj.

K o m a t a s

S Athénou svině se pustila v zápas! Tadyhle sázím
kůzle, a krmené jehně dáš ty zas do naší sázky.

L a k o n

25 Jakže, prohnaná liško? Je tohle nějaká rovnost?
Kdopak si místo vlny chce radši nastříhat chlupů?
Kdo si chce podojit šerednou čubu, může-li kozu?

K o m a t a s

Ten asi, kdo jako ty si troufá kdekoho zmoci!
Bručivá vosá chce v závod s cikádou! Nemáš-li tedy
30 za rovnocenné kůzle, pak sázím kozla. Tak závod!

L a k o n

Máš tak naspěch? Snad neshoříš, doufám. Pojď si však
sednout
v stín té olivy, do háje sem! Zde lépe se zpívá.
Ledový pramen zde stéká se skály, tráva zde bují,
tady máš kypré lůžko, a kobyly švitoří kolem.

K o m a t a s

35 Naspěch nemám, jen vztek mám na tebe, kde jsi vzal drzost
hledět mi do tváře, jako by nic. Já sám jsem tě učil,
když jsi byl mrňavý kluk. Čiň dobře — sklidiš jen nevděk!
Vychovávej si vlčata na psy, aby tě snědla!

L a k o n

40 Co jsem tak hezkého, prosím, já od tebe poznal či slyšel?
Kdy to bylo, to nevím — ty závistný, protivný skrčku.

K o m a t a s

Když jsem ti proháněl zadek; tys ječel, tuhle mé kozy
mečely přitom až hrůza, a kozel se činil až radost.

L a k o n

Nelež hlouběji v hrobě, ty hrbáči, nežli ses dostal
do mne! Tak pojď, pojď ke mně, a je to tvá poslední píseň!

K o m a t a s

45 Nepůjdu tam; zde u mne jsou duby; tady je šáchor,
tuhle kolem těch úlů tak mile bzučí ty včelky,
jsou tu dva pramínky ledové vody, ve větvích stromů
šveholí ptáci, a tenhleten stín je mnohem přec hezčí
nežli ten u tebe tam, a sosna střásá sem šišky.

L a k o n

50 U mne, jestli sem přijdeš, si můžeš příjemně šlapat
po vlně jehněčích roun, jak pírkó měkkých. Ty kůže
kozlí, u tebe tam, je cítit hůře než tebe.
Bílé mléko zde uložím Nymfám v objemný džbánec
darem, a vonný olej jim uložím ve džbáně jiném.

K o m a t a s

65 Tady však budeš si chodit, když přijdeš, po květech máty,
po hebké kapradince; a pod ně ti rozestřu kůže
kozlí, desetkrát měkčí než všechna tvá jehněčí rouna.
Mléko do osmi dížek zde uložím Panovi darem,
k tomu do osmi nádob dám plástve kypící medem.

L a k o n

60 Tak jen si závod odtud, kde jsi, a odtamtud zpívej;
choď si na onom prostranství u dubů! Kdo však je soudcem,
kdopak? Kdyby tak přišel Lykopas, pastucha skotu!

K o m a t a s

O toho zrovna bych nestál. A což ten drvoštěp tamto,
který si sbírá to vřesové roští, u tebe blízko?
65 Jestli si přeješ, pozvem' ho sem — a vždyť je to Morson!

L a k o n

Pozvěme!

K o m a t a s

Zavolej na něj!

L a k o n

Hej, příteli, na malou chvíli
zaskoč sem k nám a poslyš: jsme ve sporu, kdo je z nás větší
70 mistr v pastýřské písni. A ty nás, Morsone, rozsud';
nebuď však straníkem mým, a rovněž toho zde nešetř!

K o m a t a s

Ano, Morsone, Nymfy jsou svědky: více než sluší
nepřířkni Komatovi, a rovněž tomu zde nestraň!
Vlastníkem tamtěch ovcí je Sibyrtyas, thurijský občan,
75 majitel tuhletěch koz je Eumaras ze Sybaridy.

L a k o n

Probůh, ptal se tě někdo, ty ničemo, jsou-li ty ovce
Sibyrtyovy či moje? Jen žvaníš pořád a žvaníš.

K o m a t a s

Abys věděl, můj milý, já říkám vždycky jen pravdu,
nikdy se nechlubím ničím; a ty jen rýpáš a rýpáš.

L a k o n

80 Umiš-li něco, jen ven s tím, ať Morson může se vrátit
neužvaněný domů! Jsi hrozný, Komato, tlachal.

(Pěvecký závod)

K o m a t a s

Já jsem miláčkem Mus snad ještě více než zpěvák
Dafnis; však jsem jim přines' pár kúzlat onehdy v obět.

L a k o n

Mne sám Apollon miluje zvlášť, a já zase jemu
85 krásného beránka pasu; den Karnejí rychle se blíží.

K o m a t a s

Ode všech koz krom dvou mám dvojčata, všechny je dojím;
moje dívka se diví: „Ty sám je, chudinko, dojíš?“

L a k o n

Na dvacet skoro košů sám Lakon naplní sýrem,
potom v kvetoucím luhu se tiskne k něžnému chlapci.

K o m a t a s

90 Po mně, ženu-li nablízku kozy, jablky hází
Klearista a na svého pastýře zamlaskne sladce.

L a k o n

Mně zas den ze dne nadbíhá Kratidas. Jak mě vždy zmate
jeho hladounká tvář a lesklá vlající kadeř!

K o m a t a s

95 S mí se srovnávat šípkový keř neb sasanka v lukách
s krásou zahradních růží, jichž záhon rozkvétá za zdí?

L a k o n

Však ani bukvice se sládaty: slupina bukvic
jako kůra je drsná, a sládat medově žlutá.

K o m a t a s

Já své dívce přinesu dárek, holoubka z lesa,
jen co ho polapím tam v tom jalovčí: hnízdí tam v houští.

L a k o n

100 Měkounkou ovčí vlnou já Kratidu překvapím zase,
jenom co ostřihám ovci, tu tmavou: bude mít na plášť.

K o m a t a s

Huš, vy kozičky, od oliv dále: tady se paste,
ve stínu tamaryšků a na svahu tohohle kopce!

L a k o n

105 Hneš se mi od dubu — ty tam, Konare? Kinaito, táhneš!?
Tuhle, blíž k Falarovi, blíž ke sluníčku se paste!

K o m a t a s

Z cypřišového dřeva mám dížku, také mám džbánek,
Praxitelovo dílo; a obojí schovám své dívce.

L a k o n

Já mám psíka, je milovník stád a rdousí i vlky:
svému chlapci ho dám, a bude mu pomáhat v lovu.

K o m a t a s

110 Pořád mi přes plot skáčete sem, vy kobylinky luční.
Přestaňte ničit mé révové keře: vždyť jsou tak suché.

L a k o n

Hledte, cikády, tamtoho pasáka: umím ho zlobit!
Stejně zlobíte vy svým věčným cvrkáním žence.

K o m a t a s

115 Pamatuješ se na to, jak já jsem tě tadyhle „drbal“?
Zubil ses, vrtěl zadkem a tamtoho doubku ses držel.

Lakon

Na to se nepamatuji; že tebe však Eumaras svázal
kdysi a tadyhle zmydlil, mám v dobré paměti dodnes.

Komatas

Tak už se někdo vzteká, Morson; nepozorovals?
Rychle mu natrhej scvrklých cibulí, na hrobě ovšem!

Lakon

120 Však jsem i já teď dohrál kohosi; Morson, viděls!
Rychle mu nakopej bramboríků, u řeky nejlíp.

Komatas

Na vojtěšce a ovsu se denně pasou mé kozy,
v keřích lentišek šlapou a v stínu planik si hoví.

Lakon

125 Zato tuhle mým ovcím je meduňka vydatnou stravou,
mají všude i nadbytek cistu: kvete jak růže.

Komatas

Alkippu nemám už rád; když onehdy dal jsem jí darem
holoubka, ani mě za uši nevzala, nepolíbila.

Lakon

Zato mám já rád Eumeda vášnivě; když jsem ho vyzval,
aby si vzal mou šalmaj, jak prudce a krásně mě zlíbal!

Komatas

130 Lakone, se slavíkem ať nikdy se neměří straka,
ani s labutí dudek! Ty smělče, jen by ses hádal,

Morson

Ovčáku, konec zpěvu! A tobě, Komato, Morson
dává darem to jehně; až jednou je zabiješ Nymfám,
nějakým pěkným soustem i na Morsona si vzpomeň!

Komatas

135 Vzpomenu, Pan je mi svědkem! A teď si zadovádějte,
kúzлата; však také já — jen hleďte — na celé hrdlo
chechtám se Lakonovi: tak přece, nakonec přece
ukořistil jsem jehně, až do nebe chce se mi skákat.
Těšte se, těšte, vy nezbedné kozy: zítra vás všechny
140 zavedu k Sybaridě a všechny vás vykoupám v túni.
Leukito, trkáči, hola: jen jednou ještě mi vyskoč
na ňákou kozu, a hnáty ti přerazím, ještě než Nymfám
zabiju tohle jehně. Ty zase? Nezbiju-li tě,
pak ať jsem hanebný pasák, a žádný Komatas, slyšíš?

PASTÝŘI ZPĚVÁCI

(VI)

Pastucha skotu Dafnis a Damoitas na jedno místo sehnali kdysi svá stáda, Arate: jeden měl teprv chmýří na bradě, druhý už vousky. Když tedy oba v letním polední seděli u vody, zpívali takto.

5 První zazpíval Dafnis; on první k závodu vyzval:

„Po tvých ovečkách, Polyfeme, jablky hází
Galatea a volá, žes nejapný milovník, loudal.
Nepodíváš se na ni, blázínku? Klidně si pískáš
na svou šalmaj a sedíš. Jen pohleď, hází zas po psu,
10 strážci a průvodci tvého stáda! Zadívan k moři
štěká a běhá sem tam a v zrcadle půvabných vlnek,
tichounce pobřežím šplounajících, občas se mihne.
Jenom ho nespouštěj s očí, sic dívce na lýtka skočí,
až se vynoří z vln, a krásné tílko jí zraní.

15 Také z té vody ti milostně kývá, jako když v létě
bodlák za slunných dnů svou suchou chocholkou chvěje.
Utkává, jsi-li něžný, když nejsi, pak je ti v patách;
potom i duši dá do sázky ráda. Lásce se často,
Polyfeme, zdá hezké, co jiným hezké se nezdá . . .“

20 Potom Damoitas zahrál a zpíval písničku tuto:

„Však jsem viděl, že hází po ovcích, Pan je mi svědkem,
všimlo si toho, všimlo mé drahé a jediné oko,
moje navždycky chloubá; a Telemos, který mi věštil
neštěstí, jenom ať sám si je schová, třeba svým dětem!

25 Ale i já ji chci trápit, a proto se nedívám po ní,
také jí namlouvám, že už mám jinou; slyší-li tohle,
žárli a hrozně se souží: jak štvána řtí se z moře
k jeskyni a k mým stádům a všude se pátravě dívá.
Pošťval jsem na ni i psa; ten dřív jen potichu kňučel,
30 dokud jsem býval k ní něžný, a tlamou tisk' se jí k boku.

Budu-li takto se chovat, je možné, že mi i vzkáže;
já však ji vpustím až tehdy, až odpřísáhne, že sama
tady, na Sicílii, mně připraví nejhezčí lože.

Nejsem přec žádný takový šereda, jak se snad říká.

35 Však jsem se nedávno zahlédl v moři, když bylo tiché:
krásně mi slušely vousy a krásně jedno mé oko,
jak se mi alespoň zdálo; mé bílé zuby se leskly
ve vodním zrcadle tak, že parský mramor je ničím.
Hned jsem si třikrát naplil za oděv — na odvrácení
40 zlého, což Kotyttaris mi radila, zkušená bába . . .“

Damoitas dozpíval píseň a Dafnida políbil na tvář,
pak mu dal darem šalmaj, a ten zas píšťalu jemu;
na pěknou píšťalu hrál pak Damoitas, na šalmaj Dafnis,
telátka v bujně trávě se roztančila hned kolem.

45 Vítězem nebyl nikdo, a také neprohrál nikdo.

OBŽÍNKY

(VII)

Už tomu déle, co já a Eukritos vyšli jsme z města směrem k Halentu, s námi pak Amyntas, v trojlístku třetí. Obžínky na počest Deo v ten den se chystali slavit Frasidamos a Antigenes, Lykopeovi

5 synové, dvojice vzácných lidí, z jasného rodu z něhož vzešel sám Chalkon a Klytia v pradávných dobách. Ještě jsme nebyli na půli cesty, Brasilův pomník ještě nám nekynul z dálky, a hle — snad Musy to chtěly — s námi se potká poutník, byl z Kréty, výborný člověk,

10 každý v něm poznal pastýře koz, vždyť vypadal na něj: chlupatou kozlí kůži měl přes plece, hustou a plavou, na prsou starou řizu měl spjatou pleteným pasem, z plané olivy hůl pak v pravici, pádnou a křivou.

15 Tichý úsměv mu přelétl tvář a zazářil v očích, aniž mu sešel se rtů, když ke mně promluvil takto: „Kampak to uháníš, Simichido, v poledne zrovna, kdy i ještěrka v zahradní zdi si raději zdřímne, kdy ani chocholouš, hřbitovní pták, se netoulává?

20 Na hostinu se ženeš, host nezvaný? Nebo snad spěcháš k někomu na vinobraní? Vždyť každý kámen jen bzučí pod údery tvých bot, jak spěchem do něho vrážíš.“ Já pak mu řekl: „Můj milý Lykido, kdekdo mi říká, žes prý na šalmaj hotový mistr, jako snad žádný

25 z pastýřů nebo ženců, a z toho mám upřímnou radost; ale přesto si troufám se změřit v závodě s tebou. Na slavnost obžínek vede nás cesta: druhové naši chystají právě hody a oběť z prvotin plodů Demetře krásnořízé, že bohyně obzvláště štědrě

30 ječmenem sýpky jim obohatila, zrnka až radost. Když tedy v stejnou dobu a stejnou cestou jsme vyšli, zazpívejme si spolu, a druh bude zábavou druhu. Já jsem přec také hlasatel Mus, i o mně se říká,

že prý jsem výborný pěvec; ví bůh, že nevěřím tomu:

35 pořád ještě, jak cítím, se zpěvem nemohu měřit s Filetou ani ne se Sikelidou, zpěvákem samským, jakože nemůže se zpěvem cikád soupeřit žába.“ Tohle jsem povídal naschvál. Tu pastýř vlídně se usmál — „Vezmi si,“ praví, „tuhle mou hůl: tvá pravdymilovnost

40 je mi nejlepším svědkem, žes pravý potomek Diův. Protiví se mi do duše ten, kdo v ješitné snaze zkouší vytyčit dům až k temeni Oromedontu, stejně i všechna ta zpívavá havěť, krákorající v závodě s pěvcem Chijským a marně se namáhající.

45 Nuž tedy pustme se v pastýřský zpěv, ale neotálejme, Simichido! Dřív já: tak, jak se ti, příteli, líbí, co jsem si nedávno složil tam na horách — kratinká píseň.“

(Zpěv Lykidův)

„Ageanaktovi zdar, až popluje do Mytileny, ať si je říjnová noc, kdy vichry bičují vlny,

50 nebo listopadová, kdy Orion v Okeán klesá, ačli je ochoten spasit z té výhně Afroditiny Lykidu, kterému srdce div neshoří toužením po něm! Jižní i východní vítr, jenž zvíří řasu až u dna, ať mu ledňácci ztiší, i mořské zvlněné dráhy,

55 lednácci, blankytným Nereovněm ze všeho plectva, mořským lupem se živícího, nejvíce milí! Až tedy Ageanax se poplaví do Mytileny, budiž mu příznivo vše, ať šťastně dorazí v přístav! Já pak právě v ten den si hlavu ovinu věncem,

60 ať už z kopru či z růží či z květů bledounekých fial, budu si nalévat ptelejské víno, za čiší čiší, v pohodlí u svého krbu a přítom kaštany péci. Pak si dám upravit na zemi lože z kadeřavého celeru, asfodelu a turanu na loket zvýši.

65 V myšlenkách u svého Ageanakta, v příjemném klidu budu prázdnit svůj pohár a rty až do kvasnic smáčet. Na flétnu budou mi hrát dva pastýři, z Attiky jeden,

druhý pak z Aitolie, a k tomu bude mi zpívat
Tityros o Dafnidovi, jak pro Xeneu se trápil,
70 jak s ním tesknily hory, jak duby plakaly nad ním,
které tam šuměly u řeky Himery po obou březích,
když jako v horských údolích snů hoch scházel a chrádl . . .“

Těmito slovy skončil; tu já zas promluvil k němu:
„Milý Lykido,“ pravím, „už mnoho a zdařilých písní
75 vnukly Nymfy i mně, když stáda jsem pásal tam v horách.
Však se proslechlo o tom až k Diovu trůnu, jak doufám.
Nuže, tu nejhezčí ze všech chci přednést na tvoji počest,
příteli, poslyš mě tedy; vždyť Musy mívals vždy v lásce.“

(Zpěv Simichidův)

„Na Simichidu se Eroti usmáli: chudáček touží
80 tak asi po své Myrto, jak po jarním sluníčku kozy.
Aratos, jeho přítel a druh mu nejdražší ze všech,
touhou po hezkém hochu se trápí v úkrytu srdce.
Pane, ty mocný ochránce niv, jež Homole kráslí,
dej, aby bez naléhání se sklonil milenci v náruč,
85 ať je tím hochem svůdný Filinos, nebo kdo jiný!
Vy však, ó Erotové, jak jablka zardělí v tváři,
opusťte Hyetidu i Byblidu, milé vám zdroje,
i ono sídlo rusé Diony — vysoký Oikus,
svými pak střelami Filina zkrušte, krásného chlapce
90 zkrušte, když je tak zlý a soucit s mým přítelem nemá!
Vždyť už je zralejší lahodných broskví, vždyť už i ženy
říkají: ‚Filine, škoda: tvůj půvab uvadne brzy . . .‘
Nebdi u jeho dveří, můj Arate, po celé noci,
netrmácej svých nohou; ať někdo jiný tam křehne
95 v trapném čekání v tmách, až kohout ohlásí ráno!“

Tak jsem zpíval. Tu on, jako předtím, vlídně se usmál,
podal mi pastýřskou hůl (prý dárek přátelský od Mus),
potom odbočil vlevo a cestou zamířil k Pyxe;
Eukritos pak a já a krasavec Amyntichos

100 došli jsme konečně k Frasidamovi, kde jsme se s chutí
uvelebili na zem, jak lůžko vystlanou měkce
vrstvou pěkného sítí a čerstvou zelení révy.
Četné topoly s jilmy se kývaly nad naší hlavou,
několik kroků od nás pak dál proud posvátné vody.
105 stékal se skály v jeskyni Nymf a bublal a šuměl.
Čikády v stínu větví jak o závod žvatlaly spolu
radostí z žárného slunce a opodál rosnička zase
v houští ostružných keřů si broukala kuňkavým hláskem.
Zpíval skřivan a stehlík, i hrdlička vrkala teskně,
110 kolem potoků vířily včelky, jenom se leskly.
Odevšad voněla úroda léta, voněla jeseň.
Hrušky k našim až nohám a jablka k našim až bokům
často se kutálela a mladší haluze švestek
pod břemenem svých plodů se hluboko skláněly k zemi.
115 Šmolou zalitý sud byl načat po čtyřech letech.
Povězte, kastalské Nymfy, jež bydlíte v parnaských výších,
zdali staříčkový Chiron v té skalní Folově sluji
nabídl Herakleovi džbán stejně skvělého vína!
Možno srovnávat nektar, jímž Kyklops, pastýř a obr,
120 který horami házel po lodích, tolik se poplet',
že pak v jeskyni křepčil, je možno srovnávat s vínem,
které jsme mísili s vodou, tam u vás čerpanou, Nymfy,
k uctění Demetry, strážkyně humna? Líbezný svátku,
kž tě oslavím zas a znova bohyni spatřím
125 s klasy a máky v rukou a s vlídným úsměvem v tváři!

ŽENCI

(X)

Milon

Bukaie, starý dřiči: tak co se ti, chudáku, stalo?
Nesekáš v řádkách rovných, jak odjakživa jsi sekal,
ani ne zároveň se svým sousedem: zůstáváš vzadu,
jako za stádem ovce, když nohu jí poraní kaktus.

5 Jak asi po poledni a k večeru teprv to půjde,
když ta brázda tak málo ti chutná, sotvas ji nakous'?

Buka ios

Milone, ty jenom do noci žneš a jak balvan jsi tvrdý:
nestalo se ti nikdy, žes toužil po nepřítomném?

Milon

Nikdy. Poplužní dřič — a toužit po někom v dáli!

Buka ios

10 Tak se ti nestalo nikdy, žes láskou nemohl usnout?

Milon

Kéž také nestane! Ztracen je pes, když olízne kůži.

Buka ios

Bezmála, Milone, jedenáct dní se užívám láskou.

Milon

Vidíš, hned ze sudu nabíráš víno; já ani ocet.

Buka ios

Však už mi plevelem zarostlo vše, i před nosem pole.

Milon

15 Kterápak z dívek tě trápí?

Buka ios

Nu, dcerka Polybotova.
Onehdy jsem ji zahléd', jak hrála na flétnu žencům.

Milon

Našel hříšníka bůh! Tak máš tedy, po čem jsi toužil.
Tahle kobylika v noci — až na postel za tebou vlez.

Buka ios

20 Tak se mi ještě vysměj! Vždyť není slepé jen štěstí,
také však nerozvážlivý Eros. Nechlub se tolik!

Milon

Chlubit se nechci, to ne; ale teď už raději sekej,
můžeš si o své dívce i zazpívat. Tak si svou práci
osladiš nejspíš. Vím dávno o tobě, jaký jsi zpěvák.

Buka ios (zpívá)

25 O mé ztepilé dívce teď se mnou zpívejte, Musy!
Čeho se chopíte, bohyně, vy, to všechno je krásné.

Rozkošná Bombyko má, žes vyzáblá Syřanka snědá,
říkají všichni; pro mne — jsi krásně medově zlatá.

30 Však je i fialka tmavá, též hyacint s písmy v květech,
přesto se líbí ve věnci víc než leckteré jiné.

Kozy se shánějí po jetýlku, po koze vlci,
jeřáb sleduje pluh, a já jak šílený tebe.

Kéž bych oplýval bohatstvím tak jak proslulý Kroisos;
zlaté sochy nás obou v chrám Afroditin bych poslal:

35 tvoji, v ruce buď s flétnou, neb s jablkem anebo růží,
mou pak v lakonských botkách a v nové sváteční říze.

Rozkošná Bombyko má, jak z hladké sloni máš nožky,
hlas jak omamné víno, tvou duši vystihnout nelze.

Milon

Krásnou písní nás překvapil Bukaios, opravdu krásnou.

40 Každé slůvko má případný spád, tak do taktu pěkně.
Škoda starého chlapa; jak hloupě jsem žil a jak marně!
Slyš tedy alespoň tohle, zpěv božského Lityersa:

(Zpěv)

Demetro, dárkyně plodin a klasů, kéž se co nejlíp
tohleto osení žne a zrněk ať vydá co nejvíc!

45 Vazači, pevnější snopy, sic leckdo, půjde-li tudy,
řekne: „Klackové líní! Je věčná škoda jim platit.“

Řádky požatých klasů ať míří dolejší koncem
na sever anebo západ: tak nejlíp dozrají zrna.

50 Každý pořádný mlatec se zřekne v poledne spánku:
zrna, praží-li slunce, se nejspíš vyloupnou z plevy.

Ženci, začněte dělat, když spící skřivan se budí,
přestaňte, až když usne, a v poledním parnu si hovte!

Mládenci, nádherný život má žába; nemusí čekat,
kdyže jí nalejou dobrého moku: sedí v něm po krk.

55 Šafáři, nebude lepší dát chase uvařit čočku?

Lakomec, který chce rozkrojit kmín, jak snadno se řízne!

Tak mají zpívat ti, kdo v slunečním vedru se hmoždí!
O své lásce, kterou se nenajíš — Bukaie, zkus to —
jednou vypravuj matce, až časně ráno se vzbudí!

KYKLOPS

(XI)

Žádného není léku, můj Nikio, na rány lásky:
masti, myslím, že nepomáhají, ani ne prášky;
písně jsou jediný lék, i bezbolestný i sladký
v životě zdejší — najít však takový, není tak snadné.

5 Víš to zajisté nejlépe sám, neboť jednak jsi lékař,
jednak ve sboru Mus se těšíš obzvláštní přízni.

Tak tedy pradávny Polyfemos, Kyklops, náš krajan,
ulehčoval si v žalu, když toužil po Galateji,
sotvaže první chmýří mu vroubilo skráně i bradu.

10 Nedával z lásky růže a jablka, ani ne vlasy,
nikoli: znal jenom prudký chtíč a jiného nedbal.
Kolikrát jeho ovce se vrátily do ohrad samy
z bujných pastvisk, co on stál na břehu, zarostlém řasou,
zpíval své Galateji a od svítání mřel touhou,

15 jak měl zjitřenou hrud' tou ze všech nejhorší ranou,
kterou mu zasadil Kypridin šíp až do hloubi srdce.

Na štěstí našel si lék; a to si pak na skálu sedl,
s výše na moře zíral a přitom takto si zpíval:

„Bělostná Galateo, proč zhrdáš pořád mou láskou?

20 Bělejší nežli tvaroh a laškovnější než tele,
něžnější nežli jehně a svěžejší nalitých hroznů —
taková přicházíš ke mně, když sladký spánek mě zmůže,
bohužel hned zas mizíš, když sladký spánek mě přejde:
utíkáš jako ta ovce, když vidí šedého vlka.

25 Miloval jsem tě, dívko, hned tenkrát, když jsi s mou matkou
po prvé vkročila k nám a přála sis natrhat v horách
hyacintových květů; a já tě tehdy tam zaved'.

Od chvíle, kdy jsem tě spatřil, už nemohu na věky věků
lásky se zbýt, ale ty, ví bůh, že nic toho nedbáš.

30 Však už chápu, má rozkošná dívko, proč se mne straníš:
že se mi po celém čele to ježaté obočí táhne
dlouhým obloukem od ucha k uchu, a jenom jedno,

že mám rozplácly nos a nad ním jediné oko.
Pravda, vypadám tak; ale chovám tisíce ovcí,
35 sám si je také dojím a piju nejhustší mléko.
Sýrem, ať si to v létě či na podzim, nemusím šetřit,
ba ani v nejtuzší zimě; mám pořád ošatky plné.
Na šalmaj dovedu pískat, jak nikdo z Kyklopů zdejších,
ať už o tobě zpívám, či o sobě, milé mé sládě,
40 často až do půlnoci. A také ti koloušky chovám,
s měsíčkem na čele vesměs, a čtyři medvídky k tomu.
Jenom už pospěš ke mně, a huť ti nebude v ničem,
modrého moře pak nech, ať do břehu vráží a hučí!
Mnohem sladší prožiješ noc tam v jeskyni u mne.
45 Jsou tam vavříny všude, jsou štíhlé cypřiše kolem,
je tam i tmavý břečtan a sladkoplodá i réva,
mám tam ledový pramen, jež hustě zarostlá Etna
z běloskvoucího sněhu mi posílá k božskému doušku.
Kdopak by místo toho dal moři přednost a vlnám?
50 Snad se ti nelíbí, že jsem tak zarostlý; zato mám zase
spousty dubových dřev a oheň v krbu mám pořád.
Hned bych si dal tím ohněm i duši od tebe spálit,
ba i to jediné oko, to nejdražší ze všeho vůbec.
Škoda, že matka, škoda, mě s ploutvemi neporodila!
55 Ponořil bych se k tobě a zlíbal ti alespoň ruku,
nechceš-li dopřát mi úst; a lilie bílé bych přines'
nebo i něžné máky, z jichž rudých lístků se věští.
Zato však teď, má dívko, teď ihned se naučím plavat,
jakmile na své pouti sem cizinec přirazí s lodí,
60 abych se přesvědčil, co v tom krásného bydlit až u dna.
Galateo, pojď na břeh a zapomeň, až budeš u mne,
na návrat domů, jako teď já, když tadyhle sedím!
Kéž se ti se mnou zalíbí pást a dojit mé ovce,
trpké syřidlo do mléka lít a lisovat sýry!
65 Ano, má matka je vinna tím vším, jen jí to mám za zlé:
nikdy jediným slůvkem se za mne nepřimluvila,
ačkoli viděla dobře, jak hubnu ode dne ke dni.
Řeknu jí, že mám strašlivou horečku, v hlavě i nohou,
jen ať se trápí taky, když sám se trápím už dávno.

70 Kyklope, Kyklope, běda: ach, kam jsi jenom dal rozum?
Kdybys šel domů a košíky plet' a nařezal radši
jehňatům čerstvého listí, oč moudřejší byl by to nápad!
Co máš před nosem, ber; co utíká, za tím se nehoň!
Galateu si vyhledáš jinou, možná i hezčí.
75 Však se mne děvčata nazvou až dost k svým zábavám v noci,
když pak si přisednu k nim, tu všechna se hihňají hrozně.
Vida, že v tomhle kraji i já jsem přece jen něčím!"

Takovým způsobem Kyklops se snažil mírnit svou lásku
písní, a jistě to pomohlo spíš než nejdražší léky.

ZAMILOVANÁ KYNISKA

(XIV)

Aischines

Vítám tě srdečně, Thyonichu.

Thyonichos

Já zase tebe,

Aischine. Konečně, vid!

Aischines

Ach, konečně . . .

Thyonichos

Trápíš se něčím?

Aischines

Výborně zrovna mi není, příteli.

Thyonichos

Tím je to tedy,

žes tak přepadlý, neučesaný, zarostlý vousy.

5 Onehdy přišel k nám podobný člověk, Pythagorovec,
v tváři bledý a docela bos. Byl z Athén, jak říkal.

Aischines

Také měl rád — ?

Thyonichos

To určitě měl — ale pořádný koláč!

Aischines

Žerty máš rád, a já — jsem krásné Kynisce ničím!
Uvidíš, příteli, že z toho zešlím; chybí jen vlásek.

Thyonichos

15 Milý Aischine, pořád jsi stejný, poněkud prudký,
nejde-li všechno hned po tvém. Tak řekni, co se ti stalo!

Aischines

Thessalský jezdec Agis a jeden argejský občan
s vojákem Kleonikem se sešli nedávno u mne
na venku k přátelské pitce. Dám zabít několik kuřat,
20 k tomu mladoučké sele a načnu biblinské víno,
čtyřleté — vonělo tak, jak čerstvě vylisované.
Také jsem cibule podal a hlemýždě. Rozkošná pitka.
Až tu kdosi pak navrhl pít víno nepomíšené,
na čí zdraví prý chceme, jen jméno mělo se říci.
25 Každý z nás pije a udává jméno, jak jsme si řekli,
Kyniska — nic, a já *vedle!* Nu, jak mi bylo, snad chápeš.
„Vidělas vlka, žes nemá?“ řek' žertem kdosi. Tu ona:
„Jak jsi vtipný —“ a hoří, že svička chytla by od ní.
Ano, Vlk je to, Vlk, je synem souseda Laby,
30 hoch jako jedle, jemný, ba krásný, řká se o něm.
Po něm se touhou jen rozplývala. Dojemná láska!
Však se to doneslo kdysi až ke mně, ovšem jen trochu,
přesto — nu starého vrtáka znáš — já nepátral po tom.
Když pak jsme všichni čtyři až po krk zabředli v pitku,
35 začal ten Thessalan zpívat, a zase o „vlku“, znova,
takovou potouchlou píseň, ten zloduch. Najednou se ti
Kyniska rozbřečí tak, že docela malinké dítě,

když se mu zachce matčina náručí, nepláče tolik.
Já — inu znáš mě přec, Thyonichu — dal jsem jí pěstí
40 přes tvář a ještě pak jednu. Jen šaty si zvedla a rychle
odtud. Já za ní: „Ty bídnicke jedna, nejsem ti hezký?
Jiný, dražší ti přirostl k srdci? K jinému táhni,
jen se s ním pomazli, děvko, když pro něj cedíš ty slzy!“
Podá-li v podkrovním hnízdě svým dětem vlaštovka sousto,
45 mžikem odletí nazpět a shání potravu jinou —
Kyniska z měkkého lože se ještě rychleji zvedla,
proběhla dvojími dveřmi a dál, kam nohy ji nesly.
,Chytej srnu, když upláchne do lesa,‘ přísloví říká.
Teď je jí vším jen on, i v noci mu otvírá dveře;
50 já ovšem dnes jí nejsem už nic, jsem hotová nula,
odstrčený jsem chudák, už naprosto poslední v řadě.
Kdybych se doved’ jí zřící, pak všechno bylo by dobré;
teď však — jak jenom z toho? Nu, jak se říká, ‚myš v pasti!‘
Na lásku beznadějnou lék žádný, myslím, že není —
55 leda snad jeden: můj přítel Simos miloval dceru
Epichalkovu; odplul a uzdraven vrátil se domů.
Pustím se přes moře taky; je možné, nebudu prvním,
nejhorším také snad ne, ale prostředním vojákem jistě.

Thyonichos

Kéž se ti podle přání dařilo, po čem jsi toužil!
60 Chceš-li ovšem jít odtud, pak věř, že skvělejší službu
nežli u Ptolemaia muž svobodný nenajde nikde:
laskavý, přítel Mus, vždy dvorný, okouzlující,
dobrý znalec svých přátel, a nepřítel ještě snad lepší,
na všechny strany štědrý a k prosbám nikdy ne hluchý —
65 opravdu král. Chtít všechno od něho ovšem se nesmí.
Máš-li tedy, můj Aischine, chuť si na pravé ráme
připnout vojenský plášť a v pevném postoji čelit
smělému nepříteli, když se štítem na tebe žene,
rychle jen do Egypta! Své dílo začíná stáří
70 od skrání na každém z nás, pak plíží se k bradě a potom
postříbří vousy; když nohy se třesou, na skutky pozdě.

SYRAKUSANKY NA SLAVNOSTI

ÐADONIOVĚ

(XV)

Gorgo (k služce)

Praxinoa je doma?

Praxinoa

Ba, doma. Konečně, Gorgo!
Opravdu zázrak, že jdeš. Tak rychle, Eunoo, přines
židli a polštář!

Gorgo

5 Stačí úplně.

Praxinoa

Sedni si, Gorgo!

Gorgo

Stěží popadám dech. Já sotva ti vyvázla živá,
Praxinoo, z té hromady lidí, hromady vozů.
Všude vojenské boty a všude vojáci v pláštích,
50 cesta nebere konce, a k tobě — příšerná dálka.

Praxinoa

To ten můj ztřeštěnec proved’, mně naschvál: na konci světa
najal díru, ne byt, jen proto, aby z nás každá
bydlela jinde. Je pořád ten starý, vtělený zloduch.

Gorgo

Takhle mi o svém muži už nikdy nemluv, má drahá,
15 když je maličký tady! A jak si tě prohlíží, vidíš?
Neboj se, Zopyrionku, mé zlato! Nemyslí tátu.

Praxinoa

Dobré nebe, to dítě to chápe!

Gorgo

Táta je hodný.

Praxinoa

Tak se ti onehdy táta — nu, u nás je ‚onehdy‘ všechno —
20 vypravil pro trochu sody a ličidla, do krámu někam:
se solí přišel domů. Je stejně dlouhý i hloupý.

Gorgo

Docela stejně s mým Diokleidem. Outrata děsný!
Včera ti za sedm drachem pět ovčích kůží mi přines' —
srst jak ze psa a cáry a špína. Pracuj a dří se!
25 Ale už honem si vezmi plášť a spínej si řízu:
chceme se podívat na Adonida, nahoru na hrad
nejbohatšího krále; prý skvělé věci tam chystá
Ptolemaiova choť.

Praxinoa

Nu, velmožným všechno je možné.

Gorgo

30 Kdo se nebojí kroku, má peciválům co říci.
Ale už dělej, ať jdeme!

54

Praxinoa

Kdo nedělá, nevyjde z neděl.

(*k služce*)

Eunoo, seber prádlo a polož je do cesty pěkně,
trdlo, tak jako tenkrát, ať kočkám dobře se leží!
35 Mrskni sebou a pro vodu běž, chci především vodu.
Zas nese mýdlo; tak sem s ním! A proč hned hromadu mýdel?
Nalej mi vodu! Ty huso, mám celou košili mokrou.
Dosti; a teď jsem jakž takž umyta — s pomocí boží.
Kde jsou klíče od velké skříně? Honem je přines!

Gorgo

40 Praxinoo, ta skládaná říza skvěle ti padne.
Kolikpak asi tě stála na stavu, řekni mi pravdu!

Praxinoa

Radši mně nepřipomínej, Gorgo: víc než dvě miny
ryzího stříbra, a práce, že div jsem nezhrbatěla.

Gorgo

Však také dopadla, jak sis přála.

Praxinoa

45 Myslím, že ano.
Přines mi ještě pláštík a hezky mi nasad' ten klobouk!
S námi nemůžeš, dítě; hu hú, tam kousají koně.
To si plakej, jak chceš, ale mrzáka z tebe mít nechci.
Pojďme! Frygie, vezmi si chlapce, hraj si s ním trochu,
50 zavolej do domu psa a dveře do dvora zamkni!
Obě ženy vyjdou na ulici se služebnou Eutychidou a Eunoo

55

Bohové, jaké davy! Je vůbec možno se prodat
tuhle spoustou a vřavou? Jak mravenci, k nespočítání.
Kolik záslužných skutků náš Ptolemaios už proved',
co jeho otec je u bohů tam! Dnes neohrožuje
65 žádný zločinec chodce svou egyptskou potměšilostí,
jak si tu s námi hrála ta prohnaná někdejší cháska
šeredných taškářů, pradarebáků, ve všem si rovných.
Drahá Gorgo, co bude s námi? Závodní koně
královi! . . . Prosím vás, člověče, pozor: šlapete po mně!
60 Jak se vzepjal ten ryzák, ten divous! Uhní se rychle,
Eunoo, pitomá huso! Ten jistě zahubí jezdce.
Teď jsem teprve ráda, že dítě zůstalo doma.

Gorgo

Neboj se, Praxinoo, ti koně dávno už přešli,
odešli na své místo.

Praxinoa

65 Už trochu přicházím k sobě.
Kůň a studený had — ti vždycky už jako dítě
nejvíc mě děsili. Rychle: dav hrozný hrne se na nás!

Gorgo (k stařeně)

Od hradu, babičko?

Stařena

Ano, děti.

Gorgo

70

Dostanem se tam?

56

Stařena

Tím, že se pokoušeli, až do Troje Řekové vnikli.
Pokusem, krásné dítě, se vůbec dosáhne všeho . . .

Gorgo

Tahle babka, jak se mi zdá, nám věštila něco.

Praxinoa

Ženské vědí přec všechno, i Zeus jak s Herou se brali!

Gorgo

75 Vidíš to, Praxinoo, tam u dveří, jak se tam tlačí?

Praxinoa

Příšerné! Podej mi ruku, Gorgo; Eunoo, ty zas
Eutychidy se přidrž a pozor, sice ji ztratíš!
Všechny najednou dovnitř, a zuby nehty se držme!
Hrůza — můj letní pláštík je v půli! Mám já to, Gorgo,
80 neštěstí! Dobrý muži, ať bůh vás po celý život
uchrání všeho zlého, jen pozor na ten můj pláštík!

Cizinec

Jen kdybych moh', ale pozor dám přece.

Praxinoa

Tlačení děsné!

Strká se to jak vepři.

Cizinec

85

Jen klid, je vyhráno, paní.

57

Praxinoa

Mějte i teď i příště, vy dobří muži, jen štěstí,
že jste se o nás tak staral! Jak hodný a soucitný člověk!
Zase je Eunoa v chumlu; ty strašpytle, tak už se protlač!

Gorgo

Praxinoo, pojď blíž: těch pestrých tkanin si všimni,
90 jak jsou jemné a vkusné! Nu, řekni, výtvoř božské!

Praxinoa

Kterépak ženy, velebná Athéno, tohleto tkaly,
kterépak asi malíř ty bezvadné postavy kreslil?
Jako skutečné stojí, jak skutečné přímo se hýbou,
spíše živé než tkané. Jak dovedným tvorem je člověk!
95 On pak, na lůžku stříbrném sám, tam leží jak zázrak —
Adonis, miláček všech, ba samému podsvětí drahý;
první hebounké chmýří mu stíní půvabné skráně —

Jiný cizinec

Přestaňte, u všech kozlů! Co brebentíte tu pořád,
husy? Až je mi zle, jak zívají při každém slovu.

Praxinoa

100 Che, co *ten* tady chce? Co jemu je do našich řečí?
Poroučej tam, kde pánem! Chce kázat Syrakusankám?
Aby pak věděl i tohle: jsme po předcích z Korinta, prosím,
odkud byl Bellerofon, a mluvíme peloponnesky.
Rodáci dorstí, jak doufám, zde smějí promluvit dorsky.
105 Velebná Persefono, krom krále kdo je tu nad nás?
Nikdo! Nu, ale chce-li, ať mlátí hubou, co na tom!

Gorgo

Praxinoo, už ticho! Tam právě se chystá k své písni
na Adonida výborná pěvkyně, občanka z Argu;
však si v smutečném zpěvu už loni dobyla ceny.
110 Jistě nám zazpívá krásně. Jak roztouženě se tváří!

Pěvkyně

Paní, jež Golgy sis oblíbila, vysoký Eryx,
háje na Idaliu, ó Afrodito ty zlatá,
jakkpak ti přivedly Adonida neslyšně jdoucí
Hory po roce zase až od věčných podsvětích proudů?
115 Hory, z bohů ty nejváhavější, k radosti lidí
po každé přicházejí, a s prázdnou k nikomu nikdy.
Kyprido, tys prý Bereniku, smrtelnou bytost,
změnila v nesmrtelnou, ty dítě Diony božské,
tím, žeš jí šťávu ambrosijskou vkapala ve hrud;
120 za to dnes tobě, jež tolik máš jmen a tolik i chrámů,
dcera Bereničina, svou krásou Heleně rovná,
Arsinoá, jak mohla, ti zkrášlila Adonida.
U něho leží plody, dar ovocných stromů všech druhů,
u něho stříbrné koše jsou plné něžného kvítí,
125 z pozlacených pak váz se šíří líbezná vůně.
Všude pečivo kolem, jež na plátech dělaly ženy
z bílé pšeničné mouky a s příměsky rostlinné šťávy,
aby je upekly na čistém oleji, slazené medem —
všude je tady pro něj: má podoby ptáků a zvířat.
130 Z něžné zeleně kopru je zřízeno útulné loubí,
mladiství Eroti, celičkový houf, se vznášejí nad ním,
jako slavíci mladí když na stromě od sněti k sněti
létají sem a tam a zkoušejí sílu svých křídel.
Hle, ten eben, to zlato, zde orlové z bělostné sloni
135 s půvabným Ganymedem se vznášejí k Diovu trůnu;
nad nimi měkčí než pířka jsou nachem prostřena lůžka:
v jednom je Kypris a v druhém Adonis — s lokty jak růže.
Nedrása jeho ret, je vrouben teprve chmýřím.

Nyní se, Kyprido, raduj, že svého chotě máš zase;
140 zítra za ranní rosy se shromáždíme my všechny,
zaneseme ho k moři, kde vlny stříkají na břeh,
uvolníme si vlasy, své řízy spustíme k patám,
obnažíme si ňadra a zazpíváme pak zvučně:
„Miláčku Adonide, tys jediný polobůh ze všech,
145 který mešká hned u nás, a hned zas u Acherontu.
Nemá sám Agamemnon, sám Aias, rek mocný a vzdorný,
takových práv, ani Hektor, svých bratří dvaceti chloubá,
ba ani Patrokles, Pyrrhos, ač z Troje slavně se vrátil.
Buď nám milostiv, Adonide — teď i rok příští!
150 Byls nám vítán i dnes, a zase budeš, až přijdeš“ . . .

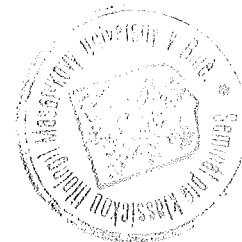
G o r g o

Praxinoo, je moudřejší tvor než tahleta žena?
Šťastná, co všechno zná, a cožpak teprv, jak zpívá!
Je však už čas jít domů: můj Diokleides chce snídat.
Muž je vždycky jak drak, když nejedl — od něho dále!
155 Adone, miláčku náš, buď zdrav a k zdravým se vrať!

SVATEBNÍ PÍSEŇ HELENĚ

(XVIII)

Kdysi, v paláci Menelaově, ve Spartě tedy,
dvanáct vznešených panen, žen spartských výkvět a chloubá,
kolem vlasů květ hyacintů, jalo se tančit:
tančily před ložnicí, jež čerstvou malbou se skvěla,
5 když se v ní zavřel s milostnou Helenou, nyní svou chotí,
tenkrát Atreův syn, ten rusovlasý a mladší.
Zpívaly tedy všechny a zároveň dupaly v taktu,
až se jim kmítaly nožky, a satební písní zněl palác:
„Jakže tak brzy, milý ženichu, mohl jsi usnout?
10 Máš snad olovo v nohou, či tolik miluješ spaní?
Nebo jsi příliš pil, a proto jsi na lože spěchal?
Chtěl-lis jít v obvyklou hodinu spat, pak sám sis měl lehnout,
dívku měls ponechat pečlivé matce, aby si hrála
s dívkami do bílého až dne: vždyť tvou je teď družkou
15 zítra i pozítří, Menelae, od roku k roku.
Jak jsi, ženichu, šťasten! To někdo dobrý ti žehnal,
když sis namířil do Sparty k nám, žes dosáhl toho,
čeho z ostatních knížat před tebou nedošel nikdo:
z heroů jediný ty máš tchánem Kronovce Dia.
20 Helena, Diova dcera, již rovné Achajská země
nehostí nikde, teď pod jednou pokrývkou — ulehla s tebou.
Zrodí-li matce podobný plod, cos velkého zrodí.
My pak jsme její družky z mládí, panenský výkvět —
čtyřikrát šedesát dívek: my závodily s ní často
25 u proudů Euroty během, jak muži natřeny mastí;
srovnávány však s ní, pak nejsme bez vady žádná.
Osení bujně vzrostlé je ozdobou úrodné nivě,
zahradě štihlý cypřiš a thessalský kůň zase vozu:
Helena růžovou pletí je stejnou ozdobou Sparty.
30 Jemnějších nití než ona z nás žádná nespřede nikdy,
na sebelepším stavu tak husté osnovy nemá,
žádná z nás do strun lyry tak mistrně neumí sáhnout
k písním na Artemidu neb Athénu širokoprsou

jako Helena, v jejíchžto zracích sídlí sám Půvab.
35 Krásná, líbezná děvo, jsi paní od dneška; my pak
po ránu půjdeme na závodíště, natrháme si
lučních květů a listů a do vonných věnců je spletem
s takovým steskem po tobě, Heleno, jak asi touží
neodstavené jehně být u prsu rodičky ovce.
40 Z nizounkých keříků lotosových uvijem věnec
tobě my první ze všech a dáme jej na stinný platan,
ze stříbrné pak láhve my první ulijem ze všech
čistého oleje tobě, a zase pod stinný platan;
na něm lakonsky stručný buď vyryt do kůry nápis,
45 z něhož poutníci vyčtou: „Mne cti; jsem Helenin platan.“
Zdráva buď, nevěsto, zdráv buď, ženichu — Diův zetel!
Leto, pěstounka dětí Leto, dopřej vám hojně
potomstva, Kypris, bohyně Kypris, vzájemné lásky,
Zeus pak, Kronovec Zeus, vás oblaž na věky statky,
50 které by urození zas dědili po urozených!
Spěte, a láska s touhou vám navzájem zahřívěj srdce;
zítra s příchodem zory zas čerství vzbudte se oba!
My pak odejdem odtud, až první hlasatel jitra
zvedne svou třpytnou šíjí a ze svého lože se ožve.
Hymene, Hymenaie, ó, jásej nad tímto sňatkem!“

ZLODĚJ MEDU

(XIX)

Kdysi Eros, ten zloděj, krad' z úlu medové plástve;
když pak ho bodla zlá včela a do všech konečků prstů
zloděje popíchala, tu bolestí do země dupal,
skákal a foukal si na prst, pak šel a ukázal matce
6 Afrodité svou trýzeň a láteřil, že prý je včela
takový malinký tvor, a rány působí hrozně.
Zasmála se mu matka: „Což nejsi jako ty včely?
Také jsi malinký tvor, a rány působíš hrozně.“

K U Ź E L

(XXVIII)

- Dárku Athény ctné, kuželi, slyš, příteli předení,
věrný druhu všech žen, kterým je vším rodinný kruh a dům -
mým teď průvodcem buď, do města pojd', slavného Miletu,
tam, kde Kypridin chrám, rákosím kryt, z dálky se zelená!
- 5 Vítr šťastný až tam kéž mi dá Zeus na cestu přes moře,
abych shledal se s ním, s Nikiou svým, milý též jemu host,
s ním, ježž zasvětil v zpěv Charitek sbor, milostně pějících.
Bílou sloní jsi byl, kužel jsi dnes, pracně z ní vyrobený,
ježž teď druhova choť v přátelský dar dostat má ode mne.
- 10 Mnohý nádherný plášť, společně s ní, zhotovíš pro muže,
mnoho překrásných rouch, průsvitných říz, jaké jsou
chloubou žen.
Ovcím hebounkou srst dvakrát, když chceš, ostříhej rok
co rok,
Theugenidě i pak — není to dost: ztepilá Theugenis
z práce do práce jde, milujíc vše, co jenom ženu ctí.
- 15 Tebe nechtěl bych dát — nikdy, ví bůh — do domů
nečinných,
líných, neboť i ty — z oné, z níž já — pocházíš končiny:
tvou vlast Archias přec, Korinta syn, založil v pradávnu —
Trinakrie to nerv, ostrova skvost, výtečných mužů vlast.
Nyní v domě, kde on, učený muž, znající mnohý lék,
20 kterým nemoc a smrt, nejhorší zla, odvrací od lidí,
najdeš druhou svou vlast, v Ionsku tam, v půvabném Miletě.
Paní ozdobou buď, až bude příst v kroužku svých krajanek,
její vzpomínky vzbud', až budeš s ní, na hosta básníka!
Leckdo prohodí pak, když si tě všim': „Často i skrovný dar
25 může potěšit zvlášť. Cenné je vše, cokoliv od přátel.“

M I L Á Č K O V I

(XXIX)

- „Pravda ve víně,“ milý můj hochu, se říkává.
Nuže, při víně pravdu si řekněme také my!
Chci ti říci, co v koutku své duše jsem ukrýval:
nechceš bohužel z celého srdce mě milovat.
- 5 Vím to; jako bych jedinou života půlil žil,
když se kochám tvou krásou, má druhá je ztracena.
Chceš-li ty, jako blažení bohové trávím den,
když pak nechceš, tu živořím v úplných temnotách.
Není zvrácené vydávat milence trápení?
- 10 Jestli poslechněš — přece jsi mladší — mne staršího,
sám si posloužíš nejlíp a ještě mě pochválíš.
Pevné hnízdečko na jednom stromě si vybuduj,
kam se nevpříží za tebou žádný tvor ničemný!
Ty však dneska si usedneš na tuhle větvičku,
15 zítra na onu, s jedné si hopkuješ na druhou,
a když někdo ti pochválí půvabnou tvářičku,
hned je prvním tvým přítelem, jak bys ho léta znal,
kdo pak dávno tě miluje, ten je ti posledním.
Pýcha patrně příliš ti zmámila srdíčko;
20 sobě rovného, dokud jsi mladý, hled' milovat!
Když tak učiníš, budeš pak v pověsti nejlepší
v celém městě a Eros tě zahrne milostí,
který hravě si podmaní srdce i mužovo;
také moje dřív tvrdé jak ocel — jak oslabil!
- 25 Při tvých rozkošných ústech tě prosím: měj na mysli
každou chvíli, žes mladší byl před rokem, než jsi dnes,
že jsme každým už slůvkem, jež pronesem, k hrobu blíž,
tvář že vrásčí a mládí že nemožno přivolat
nazpět nikdy; má na obou ramínkách křídélka,
30 my pak příliš jsme zdlouhaví — v letu je dohonit.
To si rozvaž, a jistě v svém srdci se obměkčíš,
mně pak za lásku upřímnou oplácej podobnou,
ať jsme jednou, až v statného mládence vyspěješ,

stejnou dvojicí, jako byl Achilleus s Patroklem!
35 Kvůli tobě i pro zlatá jablka šel bych dnes,
ba i pro strážce podsvětí, hrozného Kerbera;
přesto, jestli mé domluvy větrům dáš na pospas,
jestli v duchu si řekneš: „Ach, nemuč mě, bláhový,“
40 z lásky vyhojen, už ani ke dveřím u domu.

Epigramy

DOMLUVA

Chudáčku Thyrside, pomůže pláč a pomohou nářky,
i když si proudem slz vyplavíš oči? Je pryč,
pryč je kozička tvá, tvé krásné mládě je v Hadu:
krvežíznivý vlk pazoury stiskl mu krk.
5 S tebou kvílejí psi . . . Vše marné, neboť z té kozy,
která je dávno pryč, nezbyvá jedinká kost.

NÁHROBNÍ NÁPIS

Cizinče, Orthon Syrakusan dává ti radu:
varuj se v bouřlivou noc opilý vycházet ven!
Právě tímhle jsem skončil i já, a ležím teď tady;
10 místo otcovských hrud cizí mě pokrývá zem.

NÁHROBNÍ NÁPIS TROSEČNÍKOVI

Člověče, života šetř a mořem v nevhodnou dobu
nikdy se neplav; i tak — na mále života všech!
Ubohý Kleoniku, tys toužil dorazit k Thasu:
kupce ze syrských niv blahobyť lákal a zisk —
15 blahobyť, Kleoniku. Ač zapadal právě sbor Pleiad,
vydal ses na moře přec; s nimi jsi zapad' i sám.

NA POMNÍK MUS

Z mramoru devět soch vám tuhle Xenokles zřídil
na vaši poctu a v dík, bohyně, devíti vám.
Jinak než pěvcem ho nenazve nikdo; takovou chválu
20 sklízí v oboru Mus. Proto je pamětliv Mus.

NA SOCHU ANAKREONTOVU

Tu sochu, chodče, pozorně si prohlédni,
až pak zavítáš domů, říkej všude:
'Já v Teu viděl sochu Anakreonta,
oné zářivé hvězdy starších pěvců.'

25 Když dodáš ještě 'pro mládence horoval',
přesně vystihneš jeho celou bytost.

NA HROB HIPPONAKTŮV

V tom hrobě tady leží pěvec Hipponax.

Jdi dále radši, jsi-li člověk ničemný;
syn dobrých lidí, duše naskrz poctivá —

30 jen klidně si tu sedni, chceš-li, zdřímni si!

Moschos

EROS UPRCHLÍK

- Erota hledá Kypris a daleko široko volá:
 „Kdo z vás Erota spatří, jak na křížovatkách se toulá —
 právě mi před chvílí utek’ — má za zprávu odměnu dostat,
 polibek od Kypridy; kdo přivede Erota ke mně,
 5 nemá dostat jen polibek, ne, ale sladšího něco.
 Snadno se pozná i v davu; je chlapec nápadný zjevem.
 Nemá bělostnou pleť, spíš ohni podobnou, oči
 pronikavé a žhavé, řeč svůdnou, srdce však špatné,
 neboť nemluví nikdy, co myslí; hlásek má sladký,
 10 bohužel nitro jak žluč, je to bezcitný, prohnáný mamič,
 lstivý a prolhaný kluk a velmi krutě si hraje.
 Hlavu mu krásí bujné kadeře, čelo je drzké.
 Ač má ručky tak drobné, přec nesmírně daleko střílí,
 dostřelí třeba až k Acherontu, ke králi stínů.
 15 Tělo si nepokrývá, jen nitro ukrývá dobře.
 Jako křídlatý pták on od muže přelétá k muži,
 také od ženy k ženě, a hnízdí kdesi až v ňadrech.
 Mívá docela malinký luk a nad lukem střelu:
 není to velká střela, a přesto doletí nebes.
 20 Na zádech nosí zlacený toul a uvnitř ty břitké
 třtinové špy, jimiž i mne, a kolikrát zranil.
 Všechna ta zbraň je hrozná, a přece ještě má horší:
 je to až titěrná louč, ale zapálí třeba i slunce.
 Kdo ho dopadneš, pevně ho svaž a žádný s ním soucit!
 25 Jestli ho uvidíš plakat, dej pozor na jeho šalby,
 pakli se smát, jen dále ho vlec a polibkům jeho
 radši se vyhni; toť zhoubný polibek: jedy má na rtech.
 Řekne-li: ‚Všechny své zbraně ti vydám, vezmi si všechny,‘
 záludných darů se nedotýkej; sálají ohněm.“

EUROPA

Europě v sladký spánek sen zvláštní seslala Kypris:
 bylo to blízko k ránu, už v poslední třetině noci,
 spánek sladší než med se rozléval po očích lidem,
 konejšil jejich strasti a lichotně klížil mdlá víčka,
 5 zatím co zástupy neklamných snů se toulaly nocí.
 Tenkrátě Europeji, když v podkrovní ložnici spala
 (dceři to Foinikově a dosud panně) se zdálo,
 že se dvě pevniny hádají o ni, Asie totiž
 se zemí protilehlou, a obě v podobě ženské.
 10 Cizáckou tvářnost měla z nich jedna, tuzemské rysy
 druhá a jako svou dcerku ji pevně vinula k sobě:
 že prý je její pěstounkou, říkala, ba prý i matkou.
 Tu však obrovskou rukou ta první popadne dívku,
 která se nevzpírala: že hromovládny prý Diem
 15 dívka je přiřčena jí a čestným darem je jejím.
 Z podušek vyskočí Europea; srdce jí buší,
 jak se děsí: to nebyl snad sen, spíš skutečnost sama.
 Dlouho sedí jak nemá a jejím procitlým zrakům
 dvojice oněch podivných žen se zjevuje stále.
 20 Konečně dívka se ozve a úzkost hlasem jí chvěje:
 „Kdopak mi z nebeských bohů ty zvláštní vidiny seslal?
 Jaké to divné snění se vloudilo v ložnici ke mně,
 když jsem tak sladce spala, a přímo mě vyhnalo z lože?
 Kdo je ta cizí žena, jež v snách se mi zjevila, kdopak?
 25 Jak mě to mocně vábilo k ní; a jak byla vlídná
 ke mně: jak na vlastní dceru se laskavě dívala na mne.
 Blažení bohové, kéž ten sen se mi obrátí v štěstí!“
 Po těchto slovech se vzchopí a hledá milé své družky,
 oblíbené své sourostenky, ze slavných rodů,
 30 s nimiž se bavila ráda, ať právě se strojila k tanci,
 či když se koupala tam, kde bystřina ústila v moře,
 nebo když sladce vonící lilie trhala v lukách.
 Však je zahlédla brzy: z nich každá nesla si košík
 na květinu, a kráčely k lukám, poblíže moře,
 35 kde se scházely s ní, vždy celá družina dívek,

aby se těšily šplounáním vln a nádherou růží.
 Také Europa nesla si košík, košíček zlatý,
 Hefaistův pracný a úžasný výtvar, hotový zázrak.
 Mnoho mistrovských prací se skvělo a zářilo na něm.
 40 Byla tam ze zlata Inachovna, královská Io,
 v podobě mladé kravky, a ne už v podobě dívčí:
 šílenstvím štvána bloudí a ujíždí po širých drahách
 mořské tůně jak plavec; a moře je kalená ocel.
 Vysoko na kopci při samém břehu stojí dva muži:
 45 spolu se dívají za jalovičkou, brázdící moře.
 Byl tu i Kronovec Zeus, jak něžně a lichotně hladí
 jalůvku Inachovu a u sedmi výtoků nilských
 kravičce krásnorohé zas vrací podobu dívčí.
 Kravička byla z mědi, a ze stříbra peřeje nilské,
 50 Kronovec Zeus pak sám byl vyroben z ryzího zlata.
 Kolem košíku v pruhu, hned pod okrajem, byl Hermes,
 po jehož boku, jak dlouhý, tak široký, na zemi ležel
 Argos, proslulý stem svých očí, pořád jen bdících.
 Z jeho červené krve se vznášel honosně krásný
 55 páv a na obou křídlech jen zářil květnatou barvou;
 právě své peruti rozpjal jak střelhitá lodice plachty,
 takže objímal křídly ten okraj zlatého koše.
 Takový tedy košík si nesla Europa krásná.
 Když pak se dostaly dívky až k lukám, posetým květy,
 60 jedna se těšila květinou tou a jiná zas onou.
 Jedna hyacint hledá a druhá voňavý narcis,
 jiná mateřídoušku a fialku; všude tam kvetly
 spousty a spousty květin v těch loukách živých jarem.
 Jiné, jak o závod spolu, si trhají kvetoucí šafrán,
 65 zlatý a omamně vonný, a kněžna uprostřed družek
 podobna Afroditě, když v kruhu Charitek září,
 trhá líbeznou rukou květ nádherné ohnivě růže.
 Neměla příliš dlouho z těch květin dívka se těšit,
 neměl panenský pás jí zůstat neporušený.
 70 Zpozoroval ji Zeus: ach, jak se mu sevřelo srdce,
 zkrušeno záludným šípem, jímž Kypris střelila po něm,
 ona jediná mající moc i Kronovce zdolat.

Aby obloučil spíš to dívčí dětinné srdce,
aniž pobouřil hněv své choti, žárlivé Hery,
75 skryl své božství a změnil svou tvář a rázem byl býkem,
ne snad zvířetem chovaným v stáji, ani ne býkem,
jaký vláčí zahnutý pluh a vyrývá brázdu,
ani ne býkem se pasoucím v stádě, ani ne oním,
který zotročen bičem se táhne s nákladním vozem.
80 Celý, od hlavy k nohám, byl barvy zlatově žluté,
uprostřed čela měl stříbřitý kruh jak zářivou hvězdu,
oči mu tajemně hrály a svítily milostnou touhou;
souměrné rohy mu trčely z hlavy, jeden jak druhý,
v pěkném polooblouku jak srpek rohaté luny.
85 Když pak na louku vkročil, tu nejen nezděsil dívky,
naopak, jako by touhu v nich vzbuzoval, aby šly k němu
blíž a milého tvora se dotkly; tajemná vůně
vanula z něho už z dálky i sladkým výdechem lučin.
Tu však si najednou stoup' až před nohy půvabné dívce,
90 olizoval jí šiji a pannu lichotně vábil.
Ona ho zvědavě hladí, až potom tiše mu otre
zpěněná ústa rukou a náhle políbí zvíře.
Milostně zabučel býček, a každý byl by si myslil,
že ten lahodný zvuk se ozval z mygdonské flétny;
95 konečně Europě před nohy klek' a díval se na ni,
na stranu otočil krk a nastavil široká záda.
Tehdy povídá dívka k svým družkám krásnokadeřným:
„Přítelkyně a družky, jen pojdte, na toho býka
pro zábavu si sednem; a jistě se vejdem všechny
100 na jeho prostranný hřbet. Jak milé zvíře a krotké
na první pohled a jak je přítulné! Skutečných býků
vůbec nepřipomíná a rozum najevo dává
úplně lidský; už nic mu nechybí, než aby mluvil.“
Takto hovoří dívka a s úsměvem sedá mu na hřbet,
105 ostatní chtěly za ní; tu býk se pojednou vzepjal,
uchvátiv, kterou si přál, a bleskem uháněl k moři.
Obrátila se nazpět a volala milé své družky,
obě ruce k nim vztáhla — a marně: nemohly za ní.
Když s ní dorazil k břehu, býk do moře skočil jak delfín,

110 rozběh' se po širých vlnách a vůbec nezvlhčil kopyt.
Dotykem jeho kroků se rázem ztišilo moře,
Diovi kolem nohou se mrskaly nestvůry vodní,
rozjařený pak delfín se přes peřej po hlavě zhoupl.
Z moře se vynoří Nereovny, každá z nich sedí
115 na zádech vodního tvora, a v celých řadách k nim plují.
Sám pak vládce hučících vod, jenž otrásá zemí,
vlnu za vlnou rovná a sám teď hlubinnou drahou
svému bratru je vůdcem; a kolem v jediném shluku
přečetní Tritonové, ti hluční trubači mořští,
120 v protáhlé lastury dují a troubí svatební píseň.
Na býčím hřbetě sedíc Diovi ubohá panna
pravici chytá se dlouhého rohu, levici zvedá
záhyb nachové řízy nad pasem: nejspíš se bojí,
že by ji mohla vláčet v té tůni bezmezné, sivé.
125 Pojednou dívčina říza se vysoko na zádech vzdula,
jako na lodi plachta, a nadnáší Europeu.
Už byla daleko rodné země, zmizel jí s očí
burácející břeh i strmé hřebeny horské,
jenom ten vzduch byl nad ní a pod ní nesmírné moře.
130 Plaše se rozhlédne kolem a konečně promluví takto:
„Božský býku, kdo jsi? Ach, kam to uháníš se mnou?
Cože se pouštíš drahou, tak svízelnou loudavým býkům?
Což se nehrozíš moře? Jen hbitým lodím je sjízdná
mořská tůň, ale býk — ten vodní cesty se bojí.
135 Čím pak uhasíš žízeň a jak se najíš v té sláni?
Jistě jsi nějaký bůh a jednáš důstojně bohů.
Však se na moře nevydá býk, a naopak nikdy
mořský delfín zas na souš; a ty, jak zemí, tak mořem
nebojácně se řítíš, a nohy tvými jsou vesly.
140 Snad i nad modrý vzduch se vzneseš vysoko se mnou
jako ten rychlý pták a nakonec budeš i létat.
Běda; ach běda, jak jsem nešťastná! Jak jsem jen mohla
opustit otcovský krov a tomuhle býku se svěřit!
Sama a sama teď bloudím a ujíždím neznámou vodou.
145 Vyslyš mě, vladaři sivých vln, jenž otrásáš zemí,
laskavě ke mně shlédni, vždyť tys to bez pochybnosti,

který mi klestíš cestu a řídíš tuto mou plavbu.
Ne asi bez vůle boží teď putuji po mořských drahách.“
Takto mluvila panna, a rohatý býček jí řekl:
150 „Jen buď statečná, dívko, a zvlněné tůně se neboj!
Já jsem přece sám Zeus, ač zblízka tvářnost mám býčí;
mohu se objevit v každé podobě, jak se mi líbí.
Z horoucí lásky k tobě teď v téhle podobě býčí
brázdím dálavy mořské. A záhy přijme tě Kréta,
155 která je kolébkou mou, a tam tě čeká i sňatek.
Na Krétě z Diovy krve máš zrodit věhlasné syny,
kteří povládnu všichni svým žezlem rodákům krétským.“
Takto řekl; co řekl, se stalo. Zahlédli Krétu.
Tehdy konečně Zeus — v své pravé podobě božské —
160 uvolnil dívce pás, a Hory chystaly lože.
Panenská Europea se stala Diovou chotí,
nedlouho potom i matkou a Kronovci povila děti.

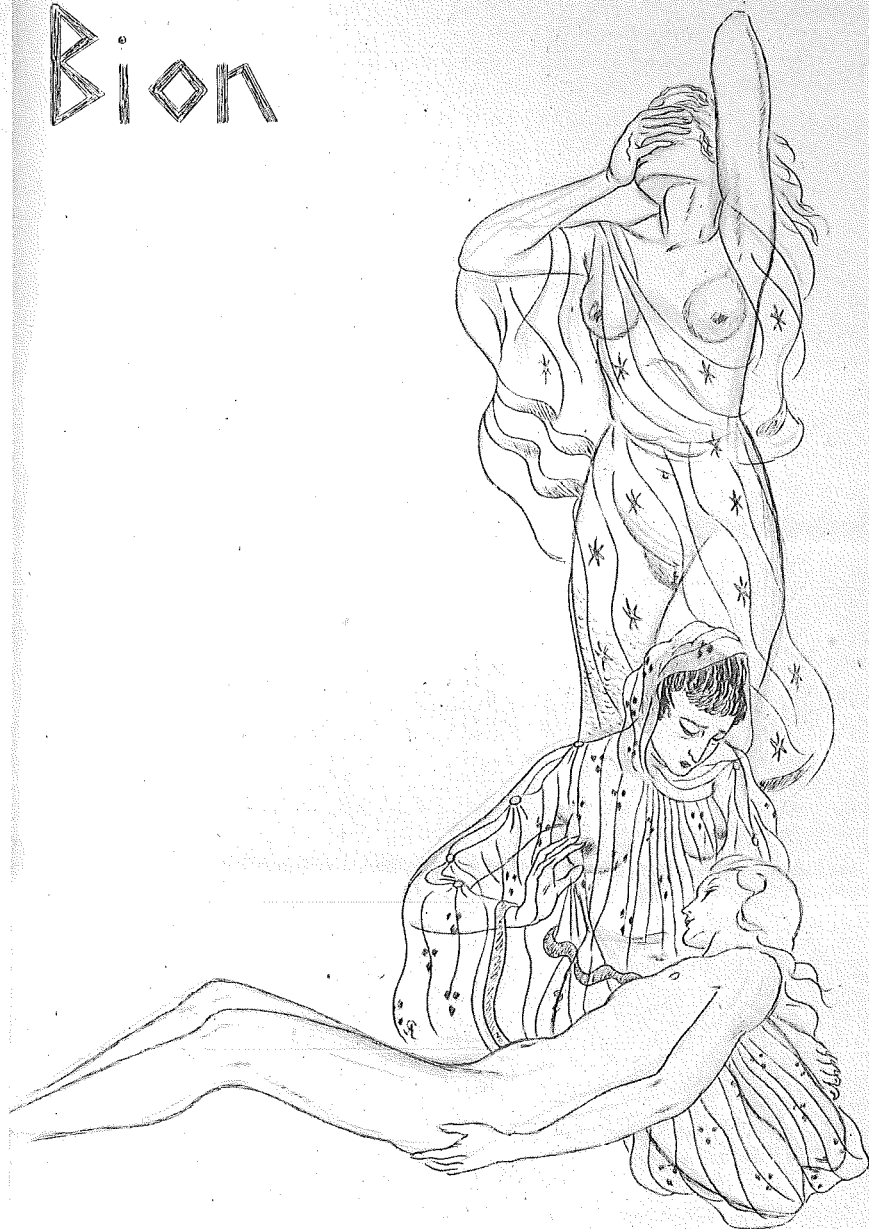
ORAJÍCÍ EROS

Odložil luk i louč a chopil se selského biče
Eros, ničemný kluk, na záda mošnu si vzal,
když pak připráhl k těžkému jhu dva robotné býky,
vyoral několik brázd, zasíval pšenku a řek',
5 vzhlédnuv k Diovi: „Poslyš: ty brázdy pěkně mi naplň,
nechce-li Europin býk zavzdychat pod jařmem mým!“

ZLOMEK

Kdykoli blankytné moře van větrů lehounce čeří,
bázlivé srdce to vábí, už není dále mně milá
země, a zrcadlo vod mě láká o mnoho více;
10 když pak to sivou hlubinou zahučí, moře se náhle
vzduje a zkříví a zpění a vlny běsní jak vzteklé,
očíma hledám stromy a souš, a moře se děším:
tu pak mám rád jen zemi a lesní stín se mi líbí,
kde i v nejprudším větru svou píseň zpívá si sosna.
15 Věru, lopotný život má rybář: loď je mu chatou,
jeho polem je moře, a ryby šálivou zvěří.
Oč je sladší si zdřimnout tam pod platanem v tom stínu,
naslouchat šplounání blízkého pramene, který si mile
bublá a rolníka těší a ničím nerozrušuje . . .

Bion

ŽALOPĚV NA ADONIDA

Pláču nad Adonidem: „Je mrtev Adonis krásný.“
 „Mrtev Adonis krásný,“ tak pláčou Eroti se mnou.

Ve své nachové říze už nespi, Kyprido, nikdy;
 v rouše smutečným bdi a bij se do krásné hrudi,
 5 nešťastná, všem pak říkej: „Je mrtev Adonis krásný!“
 Pláču nad Adonidem, a se mnou Eroti pláčou.

Na horách leží krásný Adonis, do boku raněn,
 bílým zubem do boku bílého. Kypridu souží
 jeho slábnoucí dech, krev temná proudem se řine
 10 po těle sněhobílém, zrak tuhne v půvabných řasách;
 růže prchají se rtů, a na nich umírá také
 políbek, který si Kypris už nikdy nevezme, nikdy.
 Pláču nad Adonidem, a se mnou Eroti pláčou.

Strašlivou ránu, strašnou má Adonis v bělostném boku,
 15 mnohem větší však ránu má kytherská bohyně v srdci.

Smutně kvílí nad ním i psi, ti hlídači věrní,
 nad ním pláčou i horské Nymfy. Pletence vlasů
 rozpustila si Kypris a bloudí lesem i hájem
 zoufalá, bosá a rozkasaná; trnité keře
 20 za každým krokem ji rvou a božskou krví se vlačí.
 Hlasitě vzlyká Kypris a dlouhou roklí se řítí,
 volá milého chotě a jménem znova ho volá;
 jemu však temná krev už proudem tryská až po pás,
 krví rudne i hrud' a pod ní Adonidova
 25 ňadra, předtím bílá jak sníh, se zbarvují nachem.
 „Nešťastná Afrodita,“ tak pláčou Eroti nad ní.

Ztratila krásného chotě, a s ním i nebeský půvab.
 Dokud Adonis žil, tak vábná bývala Kypris;
 s Adonidem však uvad' i půvab. „Nešťastná Kypris,“
 30 hovoří všechny hory, a hvozdy: „Nešťastný Adon.“
 Nad smutkem Kypridiným i řeky truchlí a pláčou,
 na horách pro Adonida i potokům slzy se řinou,
 květiny hořem žloutnou a Kytherou hlaholí bolně

každým úbočím hor a každým údolím hvozdů:
35 ‚Nešťastná Afrodita! Je mrtev Adonis krásný.‘
V odpověď ozvěnou znělo: ‚Je mrtev Adonis krásný.‘
Nad smutnou láskou bohyně kytherské *kdo* by byl nelkal!
Vidouc na vlastní oči tu ránu nezhojitelnou,
vidouc nachovou krev, jak stéká chladnoucím bokem,
40 rozevřela své lokty a sténala: ‚Adone, zůstaň,
zůstaň, nešťastný hochu, ať naposled tebe se dotknu,
ať se přivinu k tobě a ústa přitisknu k ústům!
Na chvílinku se vzbud’ a naposled ještě mě polib,
jenom na tolik polib, jak dlouho polibek trvá,
45 ať svou duši mi vydechneš v ústa, aby tak do mne
vproudil tvůj dech, a já ať vypiju, do kapky vsaju
milostné kouzlo z tebe! A polibek tento chci chovat,
jako bys ty to byl sám, neboť ty, můj Adone, prcháš,
daleko, nešťastný, prcháš, až k Acherontu mně mizíš
50 k děsnému, krutému králi; a já jsem na živu dále,
ubohá, bohyně jsem, a tebe provázet nesmím.
Vezmi si mého chotě, ó Persefono; máš větší,
o mnoho větší moc: vše krásné připadá tobě.
Ach, já nešťastná, běda: mám hoře do nekonečna,
55 nad Adonidem lkám, že mi zemřel, tebe se děším.
Umíráš, miláčku můj, jak sen se ztrácí má láska.
Kypris je nyní vdovou a Eroti sirotky v domě.
S tebou — všechna má kouzla ta tam! Ach, že jsi jen lovil,
smělče! Tak jsi byl krásný, a dychtils bojovat s dravcem! . . .
60 Takto kvílela Kypris, a nad ní Eroti pláčou:
‚Nešťastná Afrodita! Je mrtev Adonis krásný.‘
Tolik prolévá bohyně slz, co Adonis krve;
každá krůpěj, jak skane, se mění na zemi v květy:
z krve vzházejí růže, a bílé sasanky ze slz.
65 Pláču nad Adonidem: ‚Je mrtev Adonis krásný‘ . . .
Nad svým manželem v lesích už neplač, Kyprido, dále!
Vrstva holého listí je málo důstojným ložem.
Na tvém lůžku ať spočívá Adonis, třebaš i mrtvý!
Jak je krásný i mrtvý; je krásný, jako by dřímá.
70 Na měkké podušky radši ho ulož, na kterých spával,

kdykoliv božským spánkem vždy v noci usínal s tebou!
Pokryj ho věnci a kvítím; ať s Adonidem i kvítí,
od té chvíle, co zhynul, i všechno kvítí ať zhyne!
Pokrop ho olejem, zkrop ho balzámem; žádný ať balzám
75 není už víc, ani tvůj přec balzám — Adon už není . . .
Na lůžku prostřeném nachem už leží Adonis něžný,
Eroti kolem něho, a všichni vzlykají v pláči.
Ze smutku nad ním si ustříhli vlasy; jeden své šípy
položil na něj a jiný zas luk a jiný svůj toulec,
80 jiný rozvázal mrtvému střevíc, jiní sem nesou
ve zlatém kotli vodu, ten ránu omývá v boku,
jiný — za Adonidem — jej něžně ovívá křídly.
‚Nešťastná Afrodita,‘ tak pláčou Eroti nad ní.
Hymen na prahu dveří svou pochodeň docela zhasil,
85 Hymen svatební vínek roztrousil; nezpívá Hymen
jako obvykle svatební píseň, zato však zpívá:
‚Nešťastný Adonis krásný, a třikrát nešťastný Hymen!‘
Nad Kinyrovým synkem i všechny Charitky pláčou;
‚Mrtev Adonis krásný,‘ tak jedna sděluje druhé.
90 Nad Adonidem kvílí sbor Mus a zároveň zpívá
smuteční zpěv, ale Adonis neslyší, neslyší pranic,
ne, že by nechtěl, ne, ale Persefona mu brání . . .
Zanech, Kyprido, pro dnešek nářků, přestaň už kvílit;
však máš zaplakat opět, rok příští zaslzet opět.

MLADÝ PTÁČNÍK

Ptáčník, bezmála hošík, když v husté zeleni v háji
chytal ptáky, tu zahlédl Erosa: na větvi seděl
na zimostrázu a zády k němu. Zajásal chlapec,
jak ho spatřil, a myslil, že objevil velkého ptáka.
5 Všechny vějičky, kolik jich měl, hned navzájem spojil,
slídil po malém pudivítrovi odtud i odtud,
když pak to nemělo konce, tu hoch již rozmrzen lovem,
vějičky odhodil stranou a k starému oráči odběh',
který ho k tomuto umění ved'; a když si mu postesek',
10 šel mu ukázat Erosa na stromě. Stařec se usmál,
zakýval šedivou hlavou a chlapci konečně řekl:
„Takové honby se varuj a nechod' k tomuto ptáku!
Radši jdi dál, je zlé to stvoření. Budeš jen šťasten,
dokud ho nechytneš; beztoho jednou, až budeš mužem,
15 větroplach, dnes ti uskakující, až se mu zlíbí,
z čista jasna přikvačí sám a chytne si tebe.“

VE ŠKOLE EROTOVĚ

Ještě jsem na loži spal, když Kypris přistoupí ke mně,
půvabnou rukou vedouc Erosa, malého chlapce,
který klopil své zraky; a mocná bohyně praví:
„Pastýři, buď tak laskav, a nauč mi Erosa zpívat!“
5 Řekla a odešla zase. Já hlupák Erosa učil,
jak by to opravdu chtěl, všem možným pastýřským písním:
o tom, jak Apollon vymyslel kitharu, Athéna flétnu,
píšťalu příčnou jak vyrobil Pan a lyru zas Hermes.
Tomu jsem všemu ho učil; kluk nedbal toho, co říkám,
10 zato mi pořád jen o lásce zpíval, poučoval mě
o sladkých touhách i lidí, i bohů, dílech své matky.
Běda: co jsem chtěl naučit jej, jsem zapomněl všechno,
čemu však o lásce učil mě on, to všechno jsem uměl.

EROS A MUSY

Nikdy se Musy nebojí Erota, třebaš je krutý —
naopak, mají ho rády a v patách kráčejí za ním.
Pokoušíš-li se o zpěv, a v srdci o lásce nevíš,
hned ti jdou všechny z cesty a nic ti nechtějí vnuknout;
5 začneš-li sladkou píseň a v duši jsi rozechvěn láskou,
hned ti jdou všechny vstříc a o závod k tobě se hrnou.
Mohu to dosvědčit sám, že říkám úplnou pravdu:
pokouším-li se o zpěv buď o smrtelnících či bozích,
jazyk pojednou vážne a hlas mi nezní jak jindy;
10 začnu-li o Erotovi svůj zpěv neb o Lykidovi,
tu se mi vyřinou z úst hned proudem radostné tóny.

ZLOMKY

Milostná Afrodito, ty Diova dcero neb moře,
žeš tak nemilostivá i k smrtelníkům, i k bohům?
Řekl jsem příliš málo; i k sobě byla jsi krutá:
cožpak Eros, tvůj syn, se nezrodil každému k zkáze?
5 Hrozný, nemilosrdný a jiný zjevem i duší!
Dalas mu dokonce křídla a dalekonosné i šípy,
aby se hroznému střelci z nás nikdo nemohl vyhnout . . .

Stálé dopady kapek i v kameni vyhloubí škvíru,
příслови říká . . .

10 Krása je velkou ozdobou žen a mužovou síla . . .

Všechno je úspěšné, chtějí-li bohové. S pomocí boží
všechno se stává snadné a spěje k dobrému konci . . .

POZNÁMKY K BÁSNÍM

Číslice označuje řádku, k níž se vztahuje poznámka

THYRSIS — str. 13—17.

3) Pan, arkadský bůh pastýřský s kozlímá nohama a rohy, vynálezce šalmaje, na kterou mistrně hrává. — 19) Dafnis, mladý a krásný sicilský pastýř, byl proslulý zpěvák a hráč na šalmaj, miláček Nymf a Mus a božstev pastýřských. — 53) Sítka z asfodelových lodyh na chytání kobylek na révách. Podobně si hraje i mladá pastýřka Chloe v románě Longově a řečtí pasteveci podnes. — 57) Kalydnaí, ostrůvek u Koa. Scénou idyly je Kos, ostrov při jihozápadním pobřeží Malé Asie. — 66) Smysl jest: „Jak to, že Nymfy nechaly svého miláčka se trápit a nepřispěly mu? Byly snad někde jinde? Na Sicilii patrně ne.“ Scénou Thyrsidova zpěvu je Sicilie. — 67) Peneios, řeka v Thessalii; Pindos, thessalské pohoří. — 69) Anapos a Akis, řeky sicilské. — 77) Hermes, přední pastýřský bůh a podle pověsti Dafnidův otec. — 86) Pastýři koz zaujímali místo docela poslední. Proto se v románě Longově vychloubá Dorkon v závodě s Dafnidem: „Jsem pastýř skotu, a on jenom koz; i vynikám nad něho o tolik, oč skot nad kozy“. — 88) V ústech smyslného a rozpustilého Priapa není žert o kozlu nevhodný. Lidový humor vyprávěl o pastýřích koz, že prý jsou k lásce velmi náchylní, ale že k ní nemají dosti odvahy. — 91) Smysl snad jest: „Raději se oddáváš nečinnému toužení, místo abys šel a s nimi se pobavil.“ — 95) Na ostrově Kypru se dostávalo Afrodité obzvláštní úcty; odtud její jméno Kypris. — 98) Zde se konečně naznačuje důvod Dafnidova utrpení: krásný pastýř se kdysi chlubil, že láska (Eros) nemá nad ním moci. Tím však popudil Afroditu, která v něm vzbudila lásku k dívce. Dafnis se lásce bránil, ale v „zápase“ s Erotem nakonec podlehl. — 107) Arethusa, proslulý a často opěvovaný pramen na Sicilii. — 108) Thymbris, snad nějaký sicilský vrch. — 114) Mainalon, pohoří v Arkadii, kde pastýřský bůh Pan nejraději pobýval. — 115) V Arkadii byl ukazován na pahorku hrob dcery arkadského krále Lykaona Heliky (= Kallisto), milenky Diovy, s níž měla syna Arkada. Helike, žárlivou Herou proměněná v medvědice, byla pak Diem zhvězděna. Hrob jejího syna (Lykaonova vnuka) byl ukazován v pohoří Mainalu. — 129) Moiry, bohyně osudu, Sudičky, které upřádají životní nit jednoho každého. — 130) Víry podsvětní řeky Acherontu v Hadu. — 137) Aigilon, kraj na ostrově Kou (novějšími nápisy dosvědčený), patrně proslavený výbornými filky. — 138) Starovek si velmi vážil cvrkání cikád a dokonce je pokládal za oblíbenec Mus. — 140) Hory, dárkyně všeho půvabu a kouzla, průvodkyně Charitek a Afrodity. Čeho se dotknou a co do svých zdrojů ponoří, to všechno zkrásní. — 141) Kissaita, jméno slíbené kozy.

1) Thestylis je služebná, která má své paní pomáhat při kouzelné oběti. Jméno si prý Theokritos vypůjčil ze starého mimu Sofronova, z něhož prý i jinak leccos převzal do této „městské“ idyly, jejíž děj se odehrává zase na Kou. — 8) Palaestra, tělocvičná škola jakéhosi Timageta, kam nevěrník, atlet Delfis, denně dochází. — 10) Selene, bohyně měsíce, v jejíž magickou moc se obecně věřilo. — 12) Hekate, bohyně kouzel a kouzelnic a příšerná vládyně v podsvětí (= styžská), která v noci bloudí na křižovatkách, hrobech a jiných ponurých místech. Noční vytí psů bylo lidové víře znamením jejího příchodu. — 15) Kirke, proslulá kouzelnice z Homérový Odysseje. — 16) Kouzelný kruh: kovový kruh, kterým se jednosměrně otáčelo za odřikávání tajemných formulí. K němu býval někdy přivazován ještě pták krutihlav, jemuž se přičítala zvláštní magická účinnost. — 27) Vosková podoba nevěrného milence, který má být očarován. — 35) Hekate prý nejráději pobývala na rozcestích a byla jejich strážným duchem; tam také stávala, asi jako u nás boží muka nebo obrazy svatých, její podoba (trojtělá nebo trojhlavá) na ochranu poutníků před neštěstím. — 42) Číslo „tři“ hrálo významnou úlohu již v kultu starověkém. — 45) Mythický athénský král Theseus, kterému Ariadne pomohla zabít nestvůrného Minotaura. Vyzánuv Ariadninou pomocí (nití) z bludiště labyrintu, dívku na své cestě opustil na ostrově Naxu. — 52) Při čarování, týkajícím se lásky, vždycky mělo být po ruce něco, co nosila na sobě bytost, která měla být očarována. — 60) Proto totiž má plivat, aby se účinek kouzel ještě zmocnil a aby nepostihl Simaitu samotnou. — 65) Ozdobou slavnostních průvodů, konaných na počest bohů, byly vybrané dívky, které nesly na hlavě košíčky s obětími dary. Malebný průvod půvabně kráječících „kanefor“ inspiroval mnohé starověké výtvarníky (kovové kanefory Polykleitovy a mramorové Skopovy). — 72) Simaita si vypůjčila plášť od své přítelkyně; je tedy ženou z vrstev spíše nižších, což vyplývá i z jejich styků s prostou chůvou. — 114) Mladý atlet chce říci: „Také já jsem všemožně usiloval o seznámení s tebou, ale ty jsi mě maličko předešla.“ Starověká zpráva se zmiňuje o závodním běžci Filinovi z Koa, vítězi u hrách olympijských z r. 264 a 260 př. Kr. Vznikla tedy tato idyla, ačli je Filinos Theokritův totožný s oním, někdy po tomto datu. — 117) Bylo obyčejem pitkou rozjařených mládců, že pořádali veselý noční průvod (komos) za zpěvu a zvuku píšťal, všelijakého dovádění a svitu pochodní k domu jiného druhu nebo dívky, kde zastávali zastaveníčko, položili věnec a leckdy ještě pokračovali v pitce a bujném veselí. — 118) Dionysos byl dárcem nejen révy, nýbrž ovoce vůbec. Jablko bylo zasvěceno Afroditě a bylo tedy symbolickým „darem z lásky“. — 119) Topol byl zasvěcen He-

rakleovi, který byl ochranným hrotem atletů a gymnasií. — 122) Rukopisné podání této pasáže je podezřelé. — 132) Sopky ve skupině ostrůvků Liparských při severním pobřeží sicilském. — 140) V těchto slovech doznívá refrén, jež básník odkládá jako přítěž. — 144) Piškyně (z ostrova Samu) Filista hrávala o hostinách a při takové příležitosti se dověděla o nové lásce Delfidově, což sdělila své matce, která to zase prozradila Simaitě. — 149) Plnil si pohár, asi při nějaké hostině, na které ho flétkistka Filista pozorovala. — 159) Také Selene, zrovna jako její slunný bratr Helios, má své oře a vozík, na němž vyjíždí z vln Okeánu a do nich se zase vrací, když projela nebeskou drahou.

ZASTAVENÍČKO — str. 23—24.

6) Ještě dnes bydlí italští pastýři tu a tam v jeskyních. — 18) Řecký text není na tomto místě dosti srozumitelný. — 26) Ještě dnes číhá italský rybář na vysoké skále u moře na hejna těchto ryb, aby dal znamení k zatažení sítí. — 28) Podle pohybu síta, které se zavěsilo a roztočilo, se poznávala vina či nevina, láska či lhostejnost těch, jejichž jména se přitom pronášela. — 34) Škubání v oku (také znění v uších nebo kýchnutí) bylo dobré znamení. — 38) Za příklad lásky dlouho bezvýsledné, ale nakonec vítězí, uvádí pastýř mythus: Královská dcera Atalanta vyzývala své nápadníky k závodění během, neboť si byla jista, že zvítězí. Až tu konečně Hippomenes přece jen ji předběhl a její ruku získal: rozhazoval závodní drahou zlatá jablka, která mu dala Afrodite, Atalanta jejich kouzlu nedolala a sbíráním se zdržela. — 42) Dokonce i bohyně se dovedly zamilovat do pastýře, na př. Afrodita, jejíž prastarý kult kvetl zejména na ostrově Kytherách (u jižního Peloponnesu). O jejím miláčku Andonidovi v pozn. k řádce 114 v básni XV a jinde.

PASTÝŘI — str. 25—28.

2) Aigon, zámožný Krotoňan, který se tou dobou věnuje atletice a o své stádo se hrubě nestará. Scénou idyly je město Kroton v jižní Itálii. — 4) Korydon myslí Aigonova otce, o kterém se vtipkuje zase až na konci idyly. — 6) Olympia v Elidě na Peloponnesu, kde se Aigon účastnil pěstních zápasů o olympijských hrách. Těžko říci, zdali tento Milon, s nímž Aigon odešel do Olympie, je totožný se slavným atletem Milonem z Krotonu, mnohonásobným vítězem o hrách olympijských, který však žil dávno před Theokritem (kolem r. 510 př. Kr.). — 7) Posměšný a škádlivý tón podržuje Battos i v dalším hovoru. — 9) Polydeukes, syn Diův a Ledin a proslulý pěstní zápasník. — 14) O cikádách se obecně věřilo, že se živí kapkami rosy. — 15) Aisaros, říčka u města Krotonu. — 17) Latymnos, snad nějaký pahorek u Krotonu. — 23) Glauke z ostrova Chiu, proslulá hudebnice

a básnířka; Pyrrhos, lyrický básník, oba z doby Theokritovy. — 25) Lakinion, předhoří u Krotonu, kde byl pověstný Heřin chrám, daleko široko uctíváný. — 27) Smyslu těchto žertů dobře nechápeme. Starověká zpráva podotýká jen tolik, že prý Theokritos přenesl vypravování, které kolovalo o proslulém zápasníku a jedlíku Astyanaktovi, na svého Aigona. — 29) Snad si máme tento groteskní příběh, ať skutečný či básníkem smyšlený, promítnout do rámce početného shromáždění o nějaké slavnosti Heřině na Lakiniu. — 55) Satyriskové (zdrobnělina jména Satyr) jsou nezbední a smyslní démoni lesů a hor, podoby zpola zvířecí jako kozonozí Panové.

PĚVECKÝ ZÁVOD PASTÝŘŮ — str. 29—37.

1) Sibyrtas, thurijský občan a pán ovčáka Lakona. Scéna idyly je v jižní Itálii, v okolí města Thurií. — 7) Pískají na jedno stéblo, nikoliv tedy na pořádnou šalmaj, složenou ze sedmi nebo devíti třtinových píšťal. — 8) Lakon oplácí slovem „občane“ Komatovi za to, že ho nazval Sibyrtovým otrokem; oba byli nevolníky v cizích službách. — 14) Pan je ochranný bůh stád a pastvísk, ale i pobřeží. — 16) Krathis, jihoitalská řeka, u které leželo město Thurií. Její pobřeží je scénou této idyly. — 20) Strasti Dafnidovy, o kterých zpíval v idyle I Thyrsis, byly v mluvě pastýřské příslowné. — 23) „S Athénou svině se pustila v zápas“ — příslowné rčení: Hlupák se chce měřit s moudrým. — 43) Nepohřbení nebo nedostatečné pohřbení se pokládalo za neštěstí a zneuctění mrtvého. — 51) Pastýři odpočívají na kozích. — 54) Mléko, olej a med, obvyklé obětní dary venkovským božstvům, tedy i Nymfám, božstvům volné přírody (pramenů, stromů a hor) a také Panovi. — 64) Vřesové rosti: Jihoevropský vřes (eric a arborea) dorůstá rozměru vysokých stromů. — 74) Kvetoucí a rozmařilé obchodní město Sybaris bylo koncem století VI. př. Kr. od Krotonských rozbořeno a v jeho sousedství byla později od Athéňanů vybudována kolonie Thurií; přesto stará osada živořila pod starým jménem dále, ježto úrodný kraj sem lákal nové a nové osadníky. — 85) Karnea, okázalá devítidenní slavnost, pořádaná koncem léta k počtě Apollona, boha stád. — 90) Házelné jablky bylo znamením lásky, neboť jablko bylo zasvěceno Afroditě. — 97) Řecký text kolísá. — 105) Konaros, Kinaita, jména berana a ovce. — 119) Snad scilla maritima (mořská cibule), které se užívalo v lékařství. Rostliny trhané na hrobech měly účinnost ještě mocnější. — 121) Brambořík (cyclamen), rostlina rovněž léčivá, již se užívalo i v kouzelnictví. — 123) Planika (arbutus), jihoevropský keřovitý strom bílých nebo červených květů a jahodovitých plodů. — 127) Takový políbek slul v mileneckém názvosloví χύτρα (hrnec). — 140) Sybaris byla nejen prastará osada u Thurií, nýbrž také řeka, která

se spojovala s Krathidem (viz pozn. u řádky 16) a ústila do zálivu Tarentského.

PASTÝŘI ZPĚVÁCI — str. 38—39.

2) Soudilo se, že Aratos, jemuž je idyla tímto oslovením věnována, je proslulý skladatel astronomické básně Fainomena (O nebeských zjevech), ale novější kojské nápisy ukázaly, že jméno Aratos bylo na Kou hojné. Je to tedy nějaký kojský občan a Theokritův důvěrný přítel, neboť v idyle následující (VII) Theokritos, ukrytý pod maskou pastýře Simichidy, opěvuje Aratovu neopětovanou lásku k sličnému Filinovi. — 6) Kyklops Polyfemos, ukrutný lidožrout, oslepený Odysseem, se přetvořil v sicílských pověstech pastýřských a v pozdější poezii (po prvé u Filoxena) v směšného milovníka půvabné mořské nymfy Galateje, o jejíž přízeň se uchází většinou bez úspěchu (srov. idylu XI). — 23) Telemos, proslulý věstec u Kyklopů, který předpověděl Polyfemovi, že bude oslepen (Homér. Odys. IX, 509). — 40) Na odvrácení zlého, zejména závidi a jejich účinků, stačilo plivnouti třikrát za oděv.

OBŽÍNKY — str. 40—43.

2) Haleis na ostrově Kou; na nápisech kojských se připomíná demos (osada) téhož jména. Scénou idyly je tedy Kos; básník se ubírá z města Koa na návštěvu k svým zámožným přátelům na venkově, aby se účastnil veselé slavnosti obžínkové. — 3) Obžínky na počest Deo: O této prastaré slavnosti, nazývané thalysia, bývaly obětovány bohyni Deo (= Demetře), dárkyni zemské úrody, prvotiny plodin. — 6) Klytia, choť mytického kojského krále Eurypyly a matka Chalkonova. — 10) Lykidas je jistě jen pastýřská maska, za kterou Theokritos ukryl nějakého básníka a svého přítele z Koa. Idyla je tedy jistě alegorická: její pastýři jsou jen maskami osob skutečných, kterých ovšem dnes už rozpoznat nemůžeme. — 17) Simichidas je Theokritos sám. Je hořkým dohadem, že to byl jeho pseudonym v básnickém klubu kojském, jehož prý byl významným členem. — 29) Starověké výtvarnictví zpodobovalo Demetru cudně zahalenou v splývavé roucho. — 36) Filetas (nebo Filitas) z Koa, slavný elegik, vůdce alexandrijské básnické školy a učitel Theokritův. — Sikelidas jest podle starověké zprávy Asklepiades ze Samu, proslulý skladatel milostných epigramů a patrně starší vrstevník Theokritův. Proč ho nazývá autor idyly jménem změněným, nedovedeme si vysvětlit. Někteří předpokládají, že na Kou existoval v III. stol. př. Kr. básnický klub, jehož členové pěstovali básnictví pod dozorem Filetovým; náleželi prý k němu Theokritos, Asklepiades a mnozí jiní pěvci, které Theokritos ukryl v této „bukolské maškarádě“ v tajemné masky pastýřů. — 42) Oromedon, pravdě-

podobně nějaké pohoří na Kou. — 44) Theokritos tu asi zesměšňuje ješitné snahy některých svých vrstevníků, kteří usilovali rozsáhlými mythologickými eposy starého stylu závodit se samým Homérem („pěvcem Chijským“), jak se o to pokusil na př. Apollonios Rhodský, skladatel Argonautik. Staví se tu tedy Theokritos pod prapor skutečného vůdce hellenistických pěvců Kallimacha, který doporučoval své době skládání básní kratších, ale formálně dokonalých. — 48) Mytilena, město na ostrově Lesbu. — 50) V říjnu a listopadu, kdy se souhvězdí Orion k ránu sklání k západu, ohrožovaly plavce zvláště nebezpečné bouře. — 55) Věřilo se, že ledňáčci, zvláště v zimě, kdy prý vysedávají mláďata, utišují moře. Jejich objevení bylo plavcům dobrým znamením. — Mořské nymfy Nereovny mají barvu svého žilvu; proto „blankytné“. — 61) Ptelejské víno: snad se tak jmenovalo podle nějakého místa na ostrově Kou, nám neznámého. — 69) Tityros je asi také nějaký maskovaný pěvec z kruhu Theokritova. — 71) Himera, řeka na Sicílii. — 72) O Dafnidovi a jeho žalech zpívá Thyrsis v idyle I. — 76) Vzhledem k alegorickému žilvu této idyly není nevhodné vztahovat básníkovu poznámku na krále Ptolemaia II.; idyla vznikla pravděpodobně v době, kdy už i „egyptský Zeus“ o umění Theokritově něco zaslechl. — 81) O Aratovi v poznámce k idyle VI, ř. 2. — 83) Homole, vrch v Thessalii, kde se asi dostávalo pastýřskému bohu Panovi zvláštní úcty. — 87) Hyetis a Byblis, dva prameny u maloasijského města Miletu a starobylá sídla kultu Afrodítina; v jejich sousedství leželo město Oikus s prastarou svatyní Afrodítinou (= Dióninou). — 98) Pyxa, dědina (demos) na Kou, novějšími nápisy nyní dosvědčená. — 99) Amyntichos, lichotná zdrobnělina jména Amyntas. — 116) Básník se dovolává svědectví Mus, jejichž sídlem byl často opěvovaný pramen Kastalia na hoře Parnasu. — 118) Kentaur Folos podle pověsti vyčastoval Heraklea vínem, které prý dostal od samého Dionysa. Líbezná vůně přilákala pak i ostatní Kentaury, s nimiž Herakles svedl proslulý boj. Cheiron, nejspravedlivější z Kentaurů, byl — aspoň podle tohoto místa — v jeskyni Folové přítomen a Heraklea obsloužil. — 120) Podobná hyperbola je v Odysseji (IX, 481): Kyklops serval vrcholek hory a po nás mrštil tou skalou. — 125) Klasy a máky v rukou, vlídný úsměv na tváři, takové byly atributy bohyně úrody a plodnosti i v antickém výtvarnictví.

ŽENCI — str. 44—46.

6) Obilí se vysívalo do brázd jako brambory. — 14) Však už mi plevelem zarostlo vše, i před nosem pole: nejspíše také lidové úsloví jako ve verších předešlých. — 29) Věřilo se, že na květech hyacintu se čtou písmena AI (= achi) nebo V (začáteční písmeno jména Hyakinthos). Květina prý vypučela z krve Aian-

tovy, když se proklál mečem, podle jiné báje z krve krásného Hyakintha, když Apollon zasáhl svého miláčka diskem. — 33) Kroisos, lydský král, jehož bohatství bylo příslovné. — 34) Zlaté sochy jako votivní dary bohyni lásky. — 35) Jablka a růže byly zasvěceny Afrodítě a byly emblémy lásky. — 42) Milon, poněvadž si sám píseň vymyslet nedovede, přednáší několik nesouvislých strof, které obsahují lidová pravidla rolníká. Je to asi Theokritova obměna jedné z prstonárodních písní žnečských, které slyšel v rodné Sicílii, a Lityerses je nejspíš nějaký ochranný heros ženců (proto „božský“).

KYKLOPS — str. 47—49

1) Nikias, Theokritův důvěrný přítel a lékař v Miletě; srov. také básně XXVIII. — 6) Nikias byl také básníkem; několik jeho epigramů se dochovalo v Anthologii Palatinské. — 7) Jevišťem idyly je Sicílie, rodný kraj Theokritův. — 10) Také ústřížky vlasů byly darem z lásky. — 41) Ilias (XXIII, 454) se podobně zmiňuje o koni, na jehož čele „svítilo bílé a okrouhlé znamenání podoby luny“. — 57) Lístek makového květu se položil přes dva prsty a pravici se na něj udeřilo; hlasité prasknutí bylo milujícímu dobrým znamením.

ZAMILOVANÁ KYNISKA — str. 50—52

3) Aischines si pozval přítele Thyonicha, ten se však opozdil; proto je netrpělivě očekáván. — 12) Různé výstřednosti přívrženců učení Pythagorova i jiných filosofických směrů ve vzeřzení, ústroji a životosprávě zavdávaly hojně látky komedii, epigramu, satíře a karikatuře. — 20) Podle starověké zprávy bylo biblíské víno z Thrákie. — 27) Byla stará pověra, že ten, koho vlk zpozoruje dříve, než sám byl zpozorován od něho, oněmí. — 28) „Jak jsi vtípný“, t. j.: „Dobře jsi uhádl!“ — 61) Báseň je asi už z doby, kdy se Theokritos odstěhoval do Alexandrie, aby se ucházel o přízeň egyptského krále Ptolemaia II Filadelfa.

SYRAKUSANKY NA SLAVNOSTI ADONIDOVĚ
str. 53—60

9) Jevišťem básně je egyptská Alexandrie; alexandrijské vojsko a obecenstvo proudí ulicemi, aby se účastnilo velkolepé slavnosti Adonidovy. — 19) Stilisace originálu je nejasná. Snad chce Praxinoa říci, že její manžel každou chvíli něco „pěkného“ vyvede; proto je jí všechno „onehdy“. — 28) Arsinoa, sestra a zároveň manželka egyptského krále Ptolemaia II Filadelfa. — 29) Obě ženy mluví v samých příslovích. — 32) Vykladatelé myslí, že Praxinoa ironizuje svou přítelkyni: „Tobě se to mluví, když máš čas nazbyt, ale já si musím ještě leccos zařádit.“ Soudím, že si Praxinoa spíše dělá žerty sama z sebe: „Já jsem na tom dobře:

nic nedělám, a tak mám pořád svátky!“ — 49) Služebná Frygie zůstane s chlapcem doma, kdežto služka Eunoa doprovází obě paní na slavnost. — 54) Ptolemaios II Filadelfos, jehož se týká opětovná básnickova chvála, zřídil svému otci Ptolemaiovi I Soterovi a své matce Berenice chrám, kde byli uctíváni jako božstva. — 57) Tehdy i později byla Alexandrie útlukem šejdřů a zlodějů (Propertius III, 11, 33; dolis aptissima tellus). — 59) Koně určení nejspíše k závodům o slavnosti Adonidově. — 77) Eutyhis, služebná jedné z obou paní (snad Gorgy). — 91) Athéna byla ochránkyně ženských ručních prací, zejména tkání a předení. Srov. začátek básně XXVIII. — 99) Cizinec se posmívá dorskému dialektu hovořících žen, v němž převládala samohláska *a*. — 102) Jsme po předcích z Korinta: Syrakusy byly prastarou osadou korintskou. — 103) Bellerofon, ušlechtilý korintský heros, který přispěním svého okřídleného oře Pegasa zahubil obludnou Chimairu. — 109) Slavnost Adonidova se rok co rok opakovala; její součástí byl i smuteční zpěv, jehož ukázkou jest Bionův Zálozpev na Adonida. — 112) Golgy a Idalion, města na ostrově Kypru a starobylá sídla kultu Afroditinu, právě jako Eryx, město a hora na Sicilii. Afrodita je už Homérovi „zlatá“, t. j. zlatem ozdobená. — 114) Hory, bohyně ročních počasí, s jejichž příchodem se Adonidova slavnost vrátila. Adonis, krásný pastýř a miláček Afroditin, usmrčený v jaře svého života kancem a bohyní stále oplakávaný, je symbol rozkvětu a brzkého odkvětu všeho života v přírodě. Zeus prý dovolil zarmoucené bohyni, aby se k ní každým rokem na čas vracel; a tento Adonidův „návrat“ i jeho „odchod“ do podsvětí (= k Acherontu) oslavovala okázalá letní slavnost Adonia. Kult byl původu orientálního a kvetl až do pozdního starověku. — 117) Berenike, manželka krále Ptolemaia I. a matka Ptolemaia II. a Arsinoia, byla po smrti zbožněna. — 118) Afrodita (Kypris) je dcera Dia a Dionina (už v Iliadě V, 370); podle pozdější báje se prý zrodila z mořské pěny. — 119) Ambrosie, tajemný homérský pokrm bohů, ale také masť, která propůjčuje nesmrtelnost. — 121) Helena, příčina války trojské; o ní v básni XVIII. — 124) Krátce před slavností byly upravovány t. zv. „zahrádky Adonidovy“: do ozdobných košů byly vysazovány květiny, rychle vzcházející a brzy uvádající, připomínající pomíjivost mládí a jara v přírodě. — 130) V besídce odpočívají Afrodita a Adonis, každý na zvláštním loži. — 135) Nádherné ebenové lože, na němž spočívá Afroditin milenec, je případně ozdobeno uměleckou řezbou ze slonoviny; orlové unášejí k nebi krásného Ganymeda, kterého si sám Zeus vyvolil za nebeského číšníka. — 140) Byl tedy druhý den slavnosti dnem smutku a nářku nad odchodem Afroditina miláčka do podsvětí a účastníci slavnosti vrhali Adonidův obraz do moře. — 142) Truchlící si uvolňovali

kadeře a pás oděvu a bili se do obnažené hrudi. — 148) Ani největším hrdinům války trojské se nedostalo po smrti takových práv jako Adonidovi.

SVATEBNÍ PÍSEŇ HELENĚ — str. 61—62.

6) Menelaos, syn mykenského krále Atrea a bratr Agamemnonův; „rusovlasým“ ho nazývá už Homéros. — 9) Škádlení ženicha, oblíbené v satebních písních. — 17) Menelaos odešel z Myken do Sparty, aby se tam ucházel o krásnou dceru tamního krále Tyndarea Helenu. Sňatkem s ní se stal králem v Spartě. — 18) Přeloženo podle hypotetického textu Meinekova. — 20) Helena byla dcerou samého Dia, který se k její matce Ledě, choti Tyndareově, přiblížil v podobě krásné labuti. — 25) Ve Spartě bylo dívkám dovoleno se účastnit všech gymnastických cvičení; u řeky Euroty pořádaly prostovlasé spartské děvy veřejné závody v běhu. — 33) Široká hrud je význakem síly bojovné dcery Diovy, která je také bohyní války. — 36) Místo, kde s Helenou družky kdysi běhaly o závod. — 40) Lotos, druh jihoevropského jetele. — 42) Soudí se, že básník zde naráží na zřízení nějakého kultu na počest Heleninu ve Spartě. Podle starověké zprávy skutečně tam bylo místo, nazývané „závodistič“ (dromos) a vedle něho platanový háj se svatyní Heleninou. — 47) Leto, matka božských bliženců Apollona a Artemidy. — 55) „Hymene, Hymenaie —“; obvyklé vzývání boha sňatku Hymena v epithalamiích.

ZLODĚJ MEDU — str. 63.

8) Představa Erosa jako malého okřídleného šibala s lukem a šípy vznikla sice v době hellenistické, ale až po Theokritovi, kterému je Eros stále ještě bohem „mocným a krutým“, jako poesii starší. Epigram je nyní obecně považován za pseudotheokritův.

KUŽEL — str. 64.

3) Básník apostrofuje kužel, který hodlá vzít s sebou do Miletu, aby jej odevzdal darem Theugenidě, manželce svého přítele, lékaře Nikia. — 7) Charitky, bohyně půvabu a krásy, průvodkyně Afroditiny a dárkyně básnických inspirací. — 13) Tak horlivou je Theugenis přadlenou. Milet byl proslulý chovem ovcí; miletská vlna byla ve starověku z nejlepších. — 18) Kužel je tedy ze Syrakus, rodiště Theokritova (na Sicilii = Trinakrii), které podle pověsti byly založeny korintským Archiou. — 25) Báseň je složena veršem t. zv. větším asklepiadským, jehož přízvucné napodobení je v moderních jazycích (ne jen v češtině) dosti svízelné. Rychlejší recitací veršů rytmus spíše vynikne.

MILÁČKOVI — str. 65—66.

1) „Pravda ve víně.“ Tímto řeckým příslovím začínal svou píseň také starý řecký lyrik Alkaios. Báseň je složena v daktylských řadách aiolských, jakých rádi užívali v lehkých a svižných básních erotických Alkaios a Sapfo. — 20) Text porušen. — 36) „Pro zlatá jablka šel bych, ba i pro Kerbera“; t. j.: pro tebe chci podstoupit kteroukoli z dvanácti prací Herakleových.

EPIGRAMY — str. 67—68.

1) Epigram se snad upíná k výtvarnému dílu, které znázorňovalo nárek pastýře Thyrsida nad uloupenou kozou. — 19) Thasos, ostrov při thráckém pobřeží, proslulý svou úrodností a bohatstvím kovů. — 15) Pleiady, sedmihvězdi, které svým západem na podzim ohlašovalo období nebezpečné plavcům. — 23) Anakreon z ionského města Teu, kitharodický lyrik století VI př. Kr., slavný pěvec vína a lásky k sličným hochům. — 27) Hipponax z Efesu, vynikající řecký lyrik století VI př. Kr., pěstitel výsměšných a jadrných iambů, útočících na různé lidské neřesti.

MOSCHOS

EROS UPRCHLÍK — str. 69.

14) Sám vládce podsvětí (král stínů) Hades (= Pluton) podlehl Erotovým šípům: zamiloval se do Persefony a unesl ji do podsvětí. — 21) Erotových střel nejsou ušetřeni ani nebeští bohové, ba ani jeho vlastní matka Afroditá.

EUROPA — str. 70—74.

2) Už od dob Homérových Řekové dělili noc na tři části (noční hlídky). — 7) Europa (Europea) byla dcerou foinického krále Foinika. — 10) Básník má na mysli Evropu, neboť dívka, o kterou se obě pevniny přely, byla Ásiatka (Foiničanka). — 40) Io, dcera krále Inacha. Do dívky se zamiloval Zeus, a aby ji chránil před žárlivostí své choti Hery, změnil ji v jalovici, ale Hera si ji vyžádala a dala ji hlídat stookému Argovi. Když pak Hermes na rozkaz Diův bdělého hlídače uspal kouzlem své flétny a utal mu hlavu, Hera seslala na jalovici střička; jím štvána bloudila Io mořem i zemí, až konečně u Nilu došla své dřívější podoby, porodila tam Epafa a byla ctěna jako Isis. — 55) Páv, oblíbený pták Heřin, na jehož peří prý bohyně přenesla oči zabitého Arga. — 94) Mygdonská (= fryžská) hudba byla roztoužená a tklivá. — 116) Poseidon, syn Kronův a tedy bratr Diův, který svým trojhrotým kopím (trojzubcem) moře bouří a konejší a

otřásá zemí; proto sluje u Homéra Zemětřas. — 119) Tritonové, průvodci mořských bohů, podoby zpola lidské a zpola rybí. — 123) Záhyb nachové řízy nad pasem: Právě takto vidáme Europu zpodobenou na antických vázách a nástěnných malbách pompejských. — 160) Hory jsou služebnice Diovy, které otvírají a zavírají brány Olympu. — 162) Z Evropaných synů se proslavil zvláště Minos, krétský král a Diův důvěrník, a Rhadamanthys; po smrti se stali soudci v podsvětí.

ORAJÍCÍ EROS — str. 75.

5) Zeus je bůh oblohy, který řídí veškeré počasí; je tedy i dárcem deště.

BION

ŽALOZPĚV NA ADONIDA — str. 77—79.

1) Jako se zpíval prvního dne slavnosti na počest Adonidovu (o něm v pozn. k řádce 114 v Theokr. básni XV) radostný zpěv nad jeho návratem z podsvětí k Afroditě (srov. píseň pěvkyně v oně básni), tak zase v druhý den téže slavnosti byl přednášen zpěv smuteční, jakým je tato báseň Bionova. — 16) Adonis byl pastýř a lovec. — 50) Ponurým vládcem podsvětí byl Hades (Pluton), manžel Persefonin. — 58) Zdrojem čarovné moci Afroditiny jest její pás (kestos); podle Homérovy Iliady (XIV, 214 n.) jsou v něm skryta všelijaká milostná kouzla a vábidla a lichotné prosby, které mámi i rozumného. — 85) Boha sňatku s pochodní zhašenou a k zemi spuštěnou vidáme na starověkých náhrobcích. (Text veršů, které následují, je velmi porušen.) — 88) Adonis prý byl synem kyperského krále Kinyry a jeho dcery Myrrhy. — 94) Slavnost Adonií se rok co rok opakovala.

VE ŠKOLE EROTOVĚ — str. 81.

8) Lyra z želvího krunýře.

EROS A MUSY — str. 82.

11) Básník případně charakterisuje úzký okruh svého tvoření: jen písně milostné a pastýřské se mu daří.

OBSAH

Úvod 5

- Theokritos* Thyrsis 13
Kouzelnice 18
Zastaveníčko 23
Pastýři 25
Pěvecký závod pastýřů 29
Pastýři zpěváci 38
Obžínky 40
Ženci 44
Kyklops 47
Zamilovaná Kyniska 50
Syrakusanky na slavnosti Adonidově 53
Svatební píseň Heleně 61
Zloděj medu 63
Kužel 64
Miláčkovi 65
Epigramy 67
Domluva 67
Náhrobní nápis 67
Náhrobní nápis trosečníkovi 67
Na pomník Mus 67
Na sochu Anakreontovu 68
Na hrob Hipponaktův 68
- Moschos* Eros uprchlík 69
Europa 70
Orající Eros 75
Zlomek 76
- Bion* Žalozpěv na Adonida 77
Mladý ptáček 80
Ve škole Erotově 81
Eros a Musy 82
Zlomky 83
- Poznámky k básním 87

ŘEČTÍ IDYLIKOVÉ

Theokritos - Moschos - Bion

S podporou Národní rady badatelské
vybral, přeložil, úvod a poznámky napsal
Rudolf Kuthan

Kresbami doprovodil Prokop Laichter

Vydali na jaře 1946 nakladatelé

Toužimský a Moravec v Praze XIII

jako devátý svazek edice Kořeny

kterou řídí Jan Šnobl

V úpravě J. Bohuslava písmem Baskerville

vytiskly Č. A. T. Českomoravské akciové

tiskařské a vydavatelské podniky v Praze

Obálku a obrazové přílohy ofsetem

vytiskla Impresa v Praze

První vydání v nákladu 1500 výtisků.

Ediční číslo 502

Brožovaný výtisk Kčs 58.-